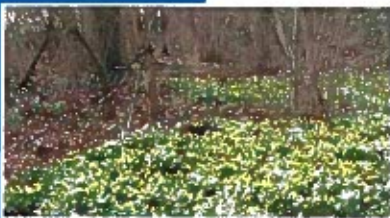

Omvorming sportveldencomplex Westrand Robonbosweg, Alkmaar

Natuurwaardenonderzoek en toetsing in kader van
Flora- en faunawet en weidevogelgebieden

P.H.N. Boddeke
G.J. Brandjes

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Omvorming sportveldencomplex Westrand Robonbosweg, Alkmaar

*Natuurwaardenonderzoek en toetsing in kader van Flora- en faunawet
en weidevogelgebieden*

P.H.N. Boddeke
G.J. Brandjes

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Alkmaar

9 oktober 2012]
rapport nr. 12-217

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 12-217
Datum uitgave: 9 oktober 2012
Titel: Omvorming sportveldencomplex Westrand Robonbosweg, Alkmaar
Subtitel: Natuurwaardenonderzoek en toetsing in kader van Flora- en faunawetr en weidevogelgebieden
Samenstellers: ing. P.H.N. Boddeke
Drs. G.J. Brandjes

Foto's omslag: Paul Boddeke/Jeroen Brandjes
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 58
Project nr.: 12-094
Projectleider: ing. P.H.N. Boddeke
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Alkmaar
Postbus 53 1800 BC Alkmaar
Referentie opdrachtgever: SO/PM-50/2063 (nr 12.605.019), SO/PLAN-54/5738 (nr 12.604.270)
Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit

Paraaf:

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing. © Bureau Waardenburg bv / Gemeente Alkmaar

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

Gemeente Alkmaar werkt een plan uit voor vestiging van een trainingscomplex voor AZ aan de Robonbosweg. Daarnaast worden in het ontwerp verbeteringen opgenomen voor bestaande sportterreinen en voor versterking van de gemeentelijke Ecozone Kromme Sloot. Uitvoering van de diverse onderdelen van het ontwerp kunnen effecten hebben op beschermde dieren en planten.

Gemeente Alkmaar heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om de effecten op beschermde soorten, EHS en weidevogelgebieden in beeld te brengen en aan te geven op welke wijze negatieve effecten kunnen worden beperkt en/of gecompenseerd. Daarnaast zijn suggesties gevraagd voor versterking van Ecozone Kromme Sloot.

Dit rapport beschrijft de effecten van de ingreep en geeft aanbevelingen om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen. De effecten op weidevogelgebieden worden beschreven. Daarnaast worden suggesties gedaan voor een natuurvriendelijke inrichting voor Ecozone Kromme Sloot en de westelijke zone van het plangebied.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

P.H.N. Boddeke	projectleiding, rapportage, veldwerk oriënterend onderzoek
G.J. Brandjes	veldwerk vleermuizen, rapportage.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit Gemeente Alkmaar werd de opdracht begeleid door de heer A. Jonker (projectmanager Westrand) en mevrouw W. Sanders (omgevingsontwerper). Wij danken hen voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
Managementsamenvatting	7
1 Inleiding	9
2 Ingrep en plangebied	11
2.1. Het plangebied	11
2.3 Beschermde gebieden	15
2.4 De ingreep	17
3 Methode	21
3.1 Bronnenonderzoek	21
3.2 Methodiek veldonderzoek	21
4 Resultaten	23
4.1 Planten	23
4.2 Ongewervelden	24
4.3 Vissen	24
4.4 Amfibieën en reptielen	25
4.5 Grondgebonden zoogdieren	25
4.6 Vleermuizen	26
4.7 Vogels	36
5 Effecten op beschermde flora en fauna	39
5.1 Flora	39
5.2 Vissen	39
5.3 Amfibieën	40
5.4 Grondgebonden zoogdieren	40
5.5 Vleermuizen	40
5.8 Vogels	43
5.9 Weidevogelgebieden	44
6 Conclusies en aanbevelingen	45
6.1 Conclusies	45
6.2 Aanbevelingen om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen	46
6.3 Aanbevelingen ter versterking en behoud van de ecologische waarden van het plangebied	47
7 Literatuur	49
Bijlage 1 Wettelijk kader	51

Managementsamenvatting

Uit het natuuronderzoek is gebleken dat de ingrepen in het plangebied niet tot overtreding van verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet leiden (plan augustus 2012), indien de in hoofdstuk 6 beschreven preventieve maatregelen worden uitgevoerd (zie hoofdstuk 6).

Het aanvragen van een Flora- en faunawet-ontheffing is dan niet noodzakelijk.

Wanneer de geplande ingrepen wijzigen, of de uitvoering van de ingrepen pas na meer dan drie jaar plaatsvindt, is overtreding van verbodsbepalingen niet uit te sluiten. In dat geval kan toetsing en onderzoek noodzakelijk zijn.

1 Inleiding

Gemeente Alkmaar is voornemens diverse ruimtelijke ingrepen uit te voeren in omgeving van de bestaande sportterreinen aan de Robonsbosweg. De gemeente doet dit voor de daar reeds aanwezige sportclubs, camping, ecologische verbindingzone, recreatieve verbindingroutes en om een trainingscentrum voor voetbalvereniging AZ aan te leggen. Realisatie van het project kan effecten hebben op beschermde soorten planten en dieren van de Flora- en faunawet.

In 2005 is het plangebied onderzocht door Bureau Waardenburg op het voorkomen van beschermde soorten (Smit et al., 2005). Omdat het onderzoek uit 2005 verouderd is, was nieuw onderzoek noodzakelijk.

Dit rapport doet in de eerste hoofdstukken verslag van de resultaten van het oriënterend onderzoek en het nader onderzoek naar vleermuizen, de rugstreppad en grote keverorchis. Het project verkeert in de ontwerpfase. De effecten van het project zijn beoordeeld op basis van het ontwerp in augustus 2012. Wanneer het definitieve plan gereed is kan het nodig zijn om veranderingen in het ontwerp nader te toetsen en de aanbevelingen aan te passen/dan wel uit te werken.

Het doel van de opdracht is zo veel mogelijk informatie te verzamelen om te bepalen of voor de ingreep een ontheffing nodig is en zo ja onder welke voorwaarden die kan worden verkregen.

2 Ingreep en plangebied

2.1. Het plangebied

Afbeelding 1: Plangebied (rode lijn), met daar in/aangrenzend terrein Camping Alkmaar (blauwe lijn), Alkmaarse Rugby (gele lijn), AFC'34 (voetbal, groene lijn), AMHC (Hockey, roze lijn). Nr 1= nieuw parkeerterrein Bergermeer en uitbreiding Camping Alkmaar, 2= weilandkavel met zoombeplanting abeel en els. 3= hooilandkavels, 4= Robonbosmolen graslandjes, kavelsloten en dijklichaam. 5= ruig grasland, elzenbosje, rietlandje en dijk, 6= Evenemententerrein met verharding en halfverharding, 7=braakliggende kavel met ruigte en elzenopslag.

Het plangebied ligt in de zogenoemde 'Westrand' van gemeente Alkmaar. Het ligt ten westen van de Martin Luther Ringweg (N9). Het plangebied is grotendeels gelegen in de 'Monniken- Raven- en Robonbospolder', oorspronkelijk een eiland in de Berger- en Egmondermeer. Het deel van het plangebied ten zuiden van de Kromme sloot ligt in de droogmakerij 'Egmondermeer.'

Van noord naar zuid bestaat het plangebied achtereenvolgens uit:

- De zuidrand van Camping Alkmaar (bestaande uit populierensingels met ondergroei en een sloot).
 - Een vierkant terrein met (grotendeels) hoge populieren- en wilgensingels met struikondergroei en daarbinnen een recente uitbreiding van camping Alkmaar, een nieuw parkeerterrein, het veld en clubgebouw van Alkmaarse Rugby en een ongebruikt veld. In het midden loopt een beschoeide sloot.
 - Enkele (delen van) agrarische graslandkavels aan de westzijde van het plangebied. Op twee na worden ze gebruikt als hooiland. Eén van de kavels heeft een, voor de omgeving ongebruikelijke, randbeplanting van grauwe abeel en es. Hierdoor is sprake van een zogenaamde 'boomkamer.' Uit de inventarisatie uit 2005 (Smit *et. al.*, 2005) en uit gegevens van de Provinciale Natuurinventarisatie (vermeld in Van der Velden, 2008) blijkt dat de boomkamerkavel en de daar aan grenzende kavel uit kruidenrijk grasland bestaan. De kavels zijn planologisch beschermd als weidevogelgebied.
 - Het sportcomplex van voetbalclub AFC'34, bestaande uit een reeks natuurvelden, een kunstgrasveld, een klein gravelveld, een clubgebouw, materiaalloods en diverse beplantingsstroken. Er zijn hoge populierenbeplantingen met ondergroei van struiken aanwezig in het oosten, noorden en westen. In het zuiden is de beplanting lager en wordt gesnoeid. Tijdens het veldbezoek vielen de grote hoeveelheden sneeuwklonks in de ondergroei van de bosschages op. Daarnaast groeit her en der Italiaanse Aronskelk in de ondergroei. Rond het clubgebouw van AFC'34 en de hockeyclub zijn ook soorten als wilde hyacint, winterakoniet, gewone hyacint en scilla aanwezig. Aan alle kanten wordt het terrein omgeven door een sloot.
 - De Robonbosmolen, Kromme Sloot met dijken en enkele kleine grasvelden, een elzenbosje en een klein stukje rietland. De grasvelden zijn niet heel soortenrijk. Langs de Kromme Sloot groeit behalve riet ook oeverzegge, gele lis en lisdodde.
 - Het evenemententerrein: ten zuiden van de Kromme sloot gelegen terrein Het omvat een relatief droog, schraler grasland, waarvan delen verhard zijn met asfalt, delen met halfverharding. De noordzijde van het evenemententerrein bestaat uit ruig grasland.
 - Aan de oostzijde van het evenemententerrein ligt een ruig grasland met grote pollen rietzwenkgras en een stuk met veel grote kaardenbol.
 - Het clubgebouw van de hockeyclub Alkmaarse M.H.C. en bijbehorende groenstroken langs de Kromme Sloot en een kunstveldje (oefenveld). In de vrij hoog opgaande groenstroken met onder andere schietwilg was ten tijde van het oriënterend onderzoek in maart recent gekapt.
 - Een braakliggend terrein begroeid met rietruigte en opslag van zwarte els, dat ingeklemd ligt tussen de Kromme Sloot, ringweg en busbaan.
 - Direct ten oosten en zuidoosten van het plangebied liggen bedrijven, schoolgebouwen en andere sportvelden. Het plangebied en de net genoemde bebouwing worden van de woonwijken van Alkmaar gescheiden door de Martin Luther Kingweg (De ringweg van Alkmaar) in het oosten en door de Hoeverweg in het zuiden. Langs de ringweg is een beplantingszoom aanwezig.
- Aan de zuidkant van het plangebied zijn volkstuintencomplexen aanwezig.
Ten westen van het plangebied zijn er vooral kavels aanwezig die beheerd worden als hooiland.

Foto 1: Het AFC gebouw heeft openingen die vleermuizen toegang kunnen geven tot de spouw

Foto 2: Winterakkoniet, sneeuwkllokje, Italiaanse aronskelk, en wilde hyacint in ondergroei bosschage bij AFC.

Foto 3: Zuidelijke natuurgrasveld AFC, zicht op Robonbosmolen

Foto 4: Zuidelijke singel AFC

Foto 5: Populierenlaan aan oostzijde plangebied.

Foto 6: Zuidelijk deel van de westelijke singel .

Foto 7: Braakliggend terrein aan EVZ Kromme Sloot naast de ringweg.

Foto 8: Grasveldjes EVZ Kromme Sloot bij Robonsbosmolen

Foto 9: Om te vormen grasland en singel ten zuiden van Camping Alkmaar

Foto 10: Te dempen sloot bij Alkmaarse Rugbyclub

Foto 11: Te vergraven weiland voor waterberging in noordelijk deel plangebied.

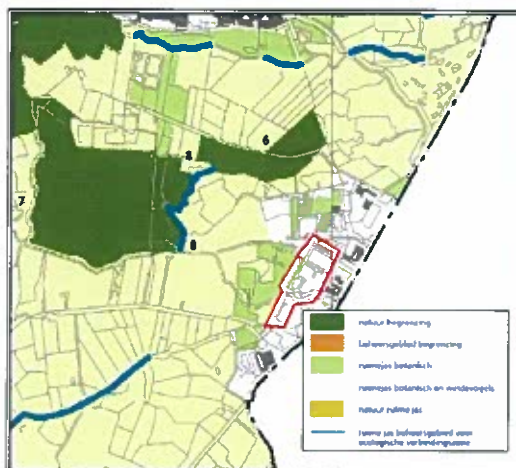
Foto 12: Te vergraven sloot voor waterberging op westelijke grens van het plangebied.

2.3 Beschermde gebieden

De westelijke kavels die gebruikt gaan worden voor aanleg van waterberging zijn planologisch beschermd als 'Weidevogelgebied (zie afbeelding 2).' Er is subsidie beschikbaar voor particulieren om 'botanisch beheer' uit te voeren op de kavels. Ingrepen die de natuurwaarden in de EHS, de ecologische verbindingzones en weidevogelleefgebieden aantasten zijn in principe niet toegestaan. In bepaalde situaties kan de provincie, onder voorwaarden, echter toestemming geven. Deze voorwaarden zijn beschreven in de Provinciale Ruimtelijke Verordening bij de Structuurvisie (PRVS, zie kader). Als een ingreep wordt toegestaan, moet de initiatiefnemer de (potentiële) natuurwaarden die verloren gaan op eigen kosten compenseren. Dit uitgangspunt wordt 'natuurcompensatie' genoemd.* De effecten van de ingreep op het weidevogelgebied moeten nader getoetst en zonodig gemitigeerd worden.

Afbeelding 2: Ligging van de EHS en Weidevogelgebieden (groen) ten opzichte van het plangebied (rood omlijnd) (bron: <http://gis.noord-holland.nl/structuurvisie2040/>)

Afbeelding 3: Natuurgebiedsplan Kennemerland-Noord, ter hoogte van het plangebied (rood omlijnd).

*Provinciale Ruimtelijke Verordening bij de Structuurvisie (PRVS) Weidevogelleefgebieden

Artikel 25 Weidevogelleefgebieden

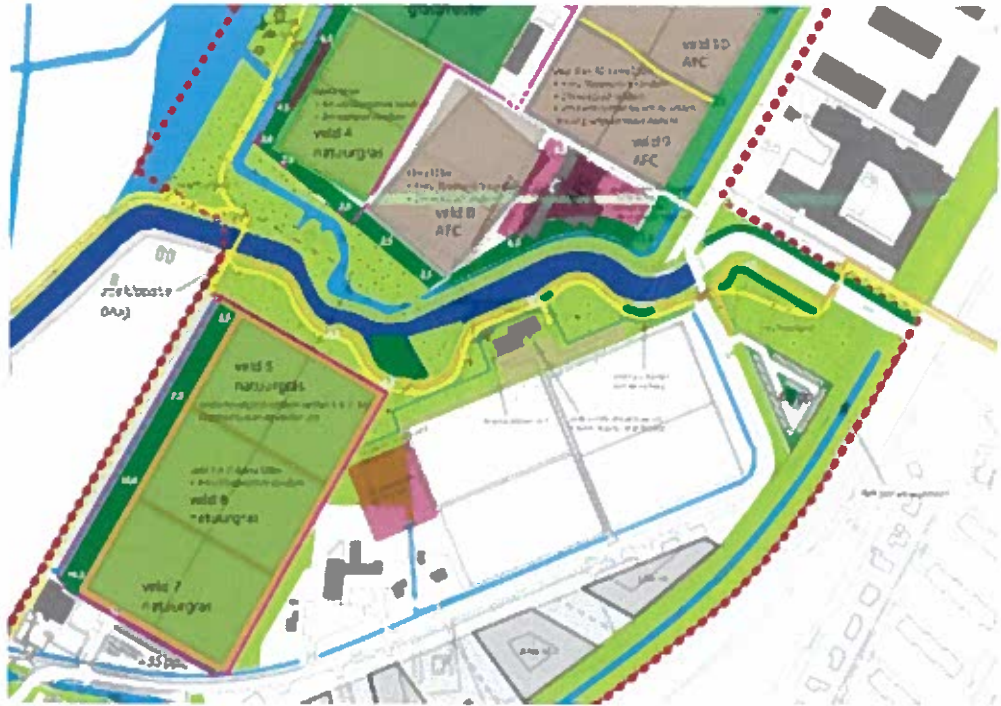
1. Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op weidevogelleefgebieden, zoals op kaart 4 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven, voorziet niet in:
 - a. de mogelijkheid van nieuwe bebouwing, anders dan binnen een bestaand bouwblok of een uitbreiding daarvan;
 - b. de mogelijkheid van aanleg van nieuwe weginfrastructuur; c. de mogelijkheid van aanleg van bossen of boomgaarde; d. de mogelijkheid versturende activiteiten, buiten de huidige agrarische activiteiten, te verrichten die het weidevogelleefgebied verstoren, en; e. de mogelijkheid werken uit te voeren die realisatie van nieuwe peilverlagingen mogelijk maken.
2. In een bestemmingsplan als bedoeld in het eerste lid wordt de aanleg van hoogopgaande beplantingen of laanbeplanting afhankelijk gesteld van een aanlegvergunning, als bedoeld in artikel 3.3. sub a. van de Wro.
3. Gedeputeerde staten kunnen, gehoord de Adviescommissie Ruimtelijke Ontwikkeling, ontheffing verlenen van het gestelde in het eerste lid ten behoeve van:
 - a. een ingreep waarvoor geen aanvaardbaar alternatief aanwezig is en waarmee bovendien een groot openbaar belang wordt gediend;
 - b. woningbouw indien er sprake is van de toepassing van de regeling Ruimte voor Ruimte als bedoeld in artikel 16 en waarbij de natuurdoelen leidend zijn of;
 - c. woningbouw die bijdraagt aan een substantiële verbetering van in de directe omgeving daarvan aanwezige natuur kwaliteiten van het landschap.
4. Ontheffing als bedoeld in het derde lid kan alleen worden verleend indien:
 - a. schade zoveel mogelijk wordt voorkomen en resterende schade wordt gecompenseerd;
 - b. de maatregelen ten behoeve van de compensatie als bedoeld onder a daadwerkelijk worden uitgevoerd;
 - c. het bestemmingsplan in overeenstemming is met het gestelde in artikel 13 derde lid onder a en b, artikel 14 derde lid onder a en b en;
 - d. de ruimtelijke kwaliteitseisen als bedoeld in artikel 15 in acht genomen zijn.
5. Gedeputeerde staten kunnen nadere regels stellen ten aanzien van het vierde lid a en b.

2.4 De ingreep

In het kader van de vestiging van een trainingslocatie voor AZ binnen het bestaande sportveldencomplex wordt een aantal ingrepen overwogen die weergegeven en toegelicht worden in afbeelding 1. Voor het zuidelijke deel van het plangebied vormt afbeelding 2 de plankaart. Toelichting:

- Op het evenemententerrein ten zuiden van de Kromme Sloot en op een veld ten noorden van het AFC-terrein worden enkele nieuwe voetbalvelden gerealiseerd.
- Een deel van de gras-sportvelden zal worden omgevormd tot kunstgrasveld.
- Op het AFC-terrein zal een nieuw clubgebouw worden gebouwd, het oude wordt gesloopt.
- Bij het AZ-terrein zal een clubgebouw en een tribune gebouwd worden.
- Op één van de velden wordt mogelijk in de toekomst een opblaasbare hal van 18 meter hoog over het veld gezet.
- Het gebruik van het plangebied zal door de toename aan sportvelden intensiever worden.
- Ook binnen de terreinen van de hockeyvereniging en de rugbyvereniging zullen enkele ingrepen plaatsvinden.
- De sportvelden binnen het plangebied worden waar nodig voorzien van nieuwe verlichting.
- Om bladval op de kunstgrasvelden te beperken en om de windvang van de Robonbosmolen te garanderen is de kap en herinrichting van een deel van de beplantingen gewenst. In afbeelding 2 is te zien dat het plan is de beplantingshoogte geleidelijk op te laten oplopen van 2,5 meter hoogte dichtbij de molen tot hoger dan 15 meter op grotere afstand.
- Versterking van de gemeentelijke ecozone rond de Kromme Sloot. Realisatie van een nieuwe watergang aan de westzijde van het plangebied (ten behoeven van waterberging).
- Aanleg van fiets- en voetgangersverbindingen langs de Kromme Sloot richting Egmond en ten westen van het sportveldencomplex richting de Groene weg in Bergen. Het fietspad en de waterberging lopen deels door Weidevogelgebied, dat planologisch beschermd wordt door Provincie Noord-Holland (zie 2.3).

De ingrepen kunnen omschreven worden als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Gebruik van een door de minister goedgekeurde gedragscode voor de betreffende ingreep is niet aan de orde. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten in tabel 1, (zie bijlage 1).

Afbeelding 5: geplande ingrepen zuidelijk deel.

Foto 14: Het zuidelijk deel van de westelijke watergang en westelijke boomsingel van het sportveldencomplex, (zicht op noorden) grenzen aan open weilanden. Hierdoor is het bij de gebruikelijke zuidwestenwind winderig. Daardoor wordt dit deel van de watergang nauwelijks gebruikt als foerageergebied door vleermuizen. De luwe oostkant van de boomsingel wordt juist wel veelvuldig gebruikt om te foerageren.

Foto 14: Noordelijk deel van de westelijke watergang langs het sportveldencomplex. De boomsingels op de kavel aan de overzijde zorgen voor een luwte die de omgeving van de watergang tot geschikt foerageergebied voor diverse vleermuissoorten maakt.

Foto 15: De abelenbepalting die het noordelijke deel van de westelijke watergang beschut maakt. De kavel wordt relatief extensief beweid met runderen, paarden en schapen (gemengd).

3 Methode

3.1 Bronnenonderzoek

Twee rapporten vormen een belangrijke bron bij het bronnenonderzoek:

- In 2005 heeft Bureau Waardenburg in opdracht van Gemeente Alkmaar een inventarisatie uitgevoerd om de beschermde flora- en fauna van de Westrand van Alkmaar in beeld te brengen (Smit et al., 2005).
- In 2008 heeft Taqa Energy een milieueffectrapport laten opstellen van de Gasopslag Bergermeer (Van der Velde, 2008). Het plangebied uit deze studie valt samen met dat van het milieueffectrapport.

Aanvullend zijn diverse verspreidingsatlassen en waarneming.nl geraadpleegd.

Een volledige lijst van bronnen is te vinden in de literatuurlijst achteraan in dit rapport.

3.2 Methodiek veldonderzoek

Het *bronnenonderzoek* heeft geleid tot een lijst van in het veld te onderzoeken soorten planten en dieren. Naast de beschermde soorten zijn ook soorten van Rode lijsten meegenomen, omdat deze indicatief zijn voor natuurwaarden en tevens extra aandacht behoeven in het kader van de zorgplicht (art. 2 Fwv).

Op 3 maart 2012 heeft een *oriënterend veldbezoek* plaatsgevonden, waarbij tevens een visinventarisatie is uitgevoerd. Tijdens het oriënterend veldbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van concrete waarnemingen tijdens het veldbezoek, terreinkenmerken en het bronnenonderzoek is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten.

Vervolgens zijn naar aanleiding van de bevindingen van het oriënterend veldbezoek tussen april en september 2012 enkele gerichte *inventarisaties* uitgevoerd naar het voorkomen van vleermuizen, broedvogels met een jaarrond beschermd nestplaats, rugstreepad en de grote keverorchis. Tijdens bezoeken in het kader van deze inventarisaties zijn losse waarnemingen van andere soortgroepen meegenomen.

De inventarisatie naar vleermuizen is uitgevoerd volgens de normen van het vleermuisprotocol 2012. Het rugstreepadonderzoek is uitgevoerd volgens de inventarisatiemethode die RAVON voorschrijft. Voor het inventariseren van de grote keverorchis en brede wespenorchis heeft een veldbezoek plaatsgevonden tijdens de bloeiperiode van de soorten.

4 Resultaten

4.1 Planten

Uit sloten uit het plangebied zijn waarnemingen bekend van zwanenbloem (Tabel 1) (Smit *et al.*, 2005, Van der Velde, 2008). Uit de directe omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van grote kaardenbol (Tabel 1) en rietorchis (Tabel 2) (Smit *et al.*, 2005), uit de ruimere omgeving zijn daarnaast waarnemingen bekend van gewone dotterbloem, knikkende vogelmelk, kleine maagdenpalm, koningvaren (allen Tabel 1), brede orchis, stengelloze sleutelbloem, wilde kievitsbloem en grote keverorchis (Van der Velde, 2008).

Voor de uit de omgeving bekende rietorchis, brede orchis en wilde kievitsblom ontbreken geschikte terreindelen. De extensief beheerde terreindelen zijn te droog voor de soort en de natte delen (slootoevers, en rietlanden) te intensief gemaaid en/of te dicht begroeid. Ook voor koningvaren ontbreekt geschikt biotoop.

Stengelloze sleutelbloem, zwanenbloem en kleine maagdenpalm zijn niet aangetroffen in het plangebied.

Tijdens het oriënterend veldbezoek zijn enkele tientallen exemplaren van grote kaardenbol (Tabel 1) aangetroffen op een ruig grasveld ten noorden van kinderopvang 'Kiddies'.

Voor grote keverorchis en brede wespenorchis is in het plangebied potentieel geschikt biotoop aanwezig. Tijdens de veldbezoeken op 11 juni en 10 juli 2012 zijn 10 respectievelijk 5 exemplaren van de brede wespenorchis aangetroffen in de berm van de Robonsbosweg, onder de populieren (zie foto 13). Op 10 juli bleek de berm gemaaid te zijn hetgeen het geringer aantal waargenomen exemplaren ten opzichte van 11 juni verklaart. De grote keverorchis is tijdens de bezoeken in juni en juli 2012 niet aangetroffen op de potentieel geschikte locaties binnen het plangebied.

Foto 13 *Brede wespenorchis* – nog voor de bloei – in de berm van de Robonsbosweg op 11 juni 2012.

4.2 Ongewervelden

Uit de regio zijn (oude) waarnemingen bekend van de platte schijfhoren (www.anemoon.org). Tijdens het veldbezoek van 3 maart 2012 bleek dat de sloten aan de westrand van het plangebied die in 2005 geschikt leken, inmiddels ongeschikt zijn. De sloten bevatten nauwelijks water en veel bagger. De afgelopen winters zijn ze waarschijnlijk tot ver in de bodem bevroren geweest. Daarnaast waren restanten van draadalpakketten te zien. De sloten zijn door de combinatie van fluctuaties in het waterpeil, zeer voedselrijk, bagger en geringe waterdiepte ongeschikt als leefgebied voor platte schijfhoren.

4.3 Vissen

Uit de ruimere omgeving van het plangebied zijn waarnemingen van kleine modderkruiper, rivierdonderpad (Tabel 2) en bittervoorn (Tabel 3) bekend (Smit et. al., 2005, Van der Velden, 2008). Tijdens de veldbezoeken uit 2005 zijn diverse sloten binnen het plangebied bemonsterd, daarbij zijn geen beschermde soorten zijn

aangetroffen. Ook tijdens het oriënterend veldbezoek zijn geen beschermde soorten waargenomen.

In het te dempen slootdeel zijn driedoornige stekelbaars, tiendoornige stekelbaars, baars en zeelt vastgesteld. In de overige watergangen zijn daarnaast brasem, kolblei, blankvoorn en ruisvoorn vastgesteld. In 2005 bleek dat er veel karper in de wateren aanwezig is.

De sloten die omringd worden door de populieren/wilgenbeplanting zijn minder geschikt voor vis als gevolg van rotting van in het water vallend blad.

4.4 Amfibieën en reptielen

Uit de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van kleine watersalamander, gewone pad, bruine kikker, bastaardkikker, meerkikker (Tabel 1) en rugstreppad (Tabel 3) (Smit et al., 2005, Van der Velde, 2008). Er zijn geen waarnemingen bekend van reptielen uit de omgeving. Voor de, in de duinen voorkomende, zandhagedis ontbreekt geschikt biotoop in het plangebied.

De bosschages van het sportveldencomplex vormen een geschikt landhabitat voor gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander. Deze vroeg in jaar actieve soorten kunnen de sloten van de sportveldencomplexen als voortplantingswater gebruiken. De sloten en hun oeverzones ten westen van de sportveldencomplexen vormt geschikt habitat voor bastaardkikker en meerkikker. Beide soorten zijn roepend waargenomen op 5 juni 2012. Het veldbezoek van 3 maart was buiten de waarnemingsperiode van de meeste amfibiesoorten.

De volkstuinten ten westen van het plangebied vormen een geschikt landbiotoop voor rugstreppad. Voor de rugstreppad ontbreekt binnen het plangebied geschikt landhabitat. Alleen het evenemententerrein is marginaal geschikt. Tijdens het bezoeken op 24 april en 6 juni is aan het einde van de middag gezocht naar eisnoeren en larven in de sloten aan de westrand van het plangebied. 's Avonds is geluisterd naar roepende rugstreppadden. Er zijn geen rugstreppadden, eieren of larven waargenomen. Het evenemententerrein heeft dus geen betekenis als landhabitat voor de rugstreppad.

4.5 Grondgebonden zoogdieren

De bosschages rond de sportveldencomplexen zijn geschikt voor grondgebonden zoogdieren als bosspitsmuis, huisspitsmuis, bosmuis, rosse woelmuis, bruine rat, egel, bunzing, konijn en in mindere mate ook wezel en hermelijn. Graskavels en dijktaaluds zijn geschikt voor mol, veldmuis en haas. De rietzones langs de Kromme Sloot zijn geschikt voor de meeste eerder genoemde muizensoorten en voor dwergmuis en de zeldzame waterspitsmuis (Ffw Tabel 3). Voor de, uit de regio bekende, noordse woelmuis (Ffw Tabel 3) ontbreekt geschikt habitat van voldoende omvang. Er zijn geen sporen van de vos aangetroffen, maar de soort kan wel incidenteel zwervend verwacht worden.

4.6 Vleermuizen

In 2005 zijn op en rond het sportveldencomplex en langs de Kromme Sloot waarnemingen gedaan van gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger (Rode Lijstsoort). Langs de Olympiaweg zijn destijds veel waarnemingen gedaan van gewone dwergvleermuis. Daarnaast is toen een gewone grootoorvleermuis waargenomen. Ten noorden van het plangebied is watervleermuis langs enkele bredere watergangen waargenomen en zijn meervleermuis en rosse vleermuis incidenteel waargenomen in het open polderdeel (Smit *et al.*, 2005).

Voor de inventarisatie van 2012 is het plangebied bezocht op 24 april, 6 juni, 10 juli, 31 juli en 4 september. De over het seizoen verspreide bezoekdata zijn bedoeld om de verschillende seizoensafhankelijke functies voor vleermuizen in kaart te brengen.

In 2012 zijn in totaal zes soorten vleermuizen waargenomen: gewone dwergvleermuis (88 exemplaren in 5 veldbezoeken), laatvlieger (7 exemplaren in 3 veldbezoeken), watervleermuis (7 exemplaren in 3 veldbezoeken), ruige dwergvleermuis (4 exemplaren in 2 veldbezoeken), meervleermuis (1 exemplaar op 5 juni 2012) en gewone grootoorvleermuis (1 exemplaar op 4 september 2012). De waarnemingen van vleermuizen zijn per bezoekdatum weergegeven op kaart 4.6 a tot en met 4.6e. De aantallen waargenomen exemplaren geven een *indicatie* van het belang van het plangebied voor de verschillende soorten.

4.6.1 Betekenis als verblijfplaats

Er zijn geen verblijfplaatsen van vleermuizen vastgesteld. Het clubgebouw van AFC'34 leek op voorhand geschikt als kraamverblijfplaats voor gewone dwergvleermuis en in mindere mate voor gewone grootoorvleermuis en laatvlieger en als baltsplek voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis. Rond het pand zijn echter tijdens alle veldbezoeken uitsluitend foeragerende gewone dwergvleermuizen en één foeragerende ruige dwergvleermuis en laatvlieger waargenomen. Ook het kantinegebouw van de hockeyclub ten zuiden van de Kromme Sloot leek (in mindere mate) potenties te hebben voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Hier zijn tegen de verwachting in zelfs geen foeragerende vleermuizen waargenomen (wel boven de Kromme Sloot, maar niet rond het gebouw).

Ruige dwergvleermuizen vinden potentiële baltsplekken in bomen met holten, afgebroken takken en scheuren in de bast. Tijdens het oriënterend veldbezoek in het vroege voorjaar zijn dergelijke holten, scheuren en dergelijke niet waargenomen in de bomen op het terrein. Tijdens de nazomerbezoeken in 2012 (de paarperiode) zijn geen baltsende ruige dwergvleermuizen in het plangebied vastgesteld (hoewel één wervend mannetje werd gehoord zonder vaste baltsplek). Baltsende gewone dwergvleermuizen zijn wel regelmatig gehoord, deze wervroepen in de vlucht, ook buiten het territorium. De uiteindelijke paring vindt doorgaans plaats in gebouwen in het territorium en zal dus grotendeels in de woonwijken buiten het plangebied plaatsvinden.

4.6.2 Betekenis als foerageergebied

Dankzij de luwte die de opgaande beplanting biedt en de afwisseling van watergangen, gras en boomsingels, vormt het plangebied een geschikt foerageergebied voor vleermuizen. De betekenis zou waarschijnlijk groter zijn als het terrein niet (deels) verlicht zou worden. Er zijn 6 soorten vleermuizen waargenomen, waaronder relatief veel gewone dwergvleermuizen (zie Afbeelding 4.6a tot en met 4.6e, en afbeelding 5.5. Sommige symbolen / puntlocaties vertegenwoordigen meerdere foeragerende exemplaren).

Concentraties van foeragerende dieren zijn aangetroffen langs de boomsingels tussen het rugbyveld en AFC en omgeving (meervleermuis, watervleermuis en ruige dwergvleermuis), het noordelijke, beschutte deel van de westelijke watergang, de zuidelijke velden van het AFC complex en omgeving (o.a. laatvlieger, ruige dwergvleermuis), de Kromme Sloot en de perceel- en straatbeplanting langs de Robonsbosweg en Olympiastraat (met name gewone dwergvleermuis).

Verspreid boven de watergangen rond de sportvelden jagen verder enkele watervleermuizen. De enige gewone grootoorvleermuis van het onderzoek in 2012 betrof een foeragerend exemplaar in een boomsingel in het midden van het complex (geluid opgenomen).

Een aantal locaties heeft nauwelijks tot geen betekenis als foerageergebied: het (erg open) evenemententerrein, het (eveneens vrij open) parkeerterrein aan de noordkant van het plangebied, de omgeving van gebouw van de hockeyclub (behalve Kromme Sloot), het zuidelijke gedeelte van de watergang ten westen van de sportvelden en de door bomen omsingelde graskavels in het noorden.

4.6.3 Vliegroutes

Structurele vliegroutes van vleermuizen zijn niet aangetroffen. De aangetroffen vleermuizen maken binnen het plangebied gebruik van diverse opgaande structuren om langs te foerageren. Er zijn slechts enkele waarnemingen gedaan van langsvliegende dieren. Gerichte migratie van grotere aantallen dieren langs een specifiek element is niet waargenomen (zie kaarten 3.6a tm 3.6e). De enige waarneming van een meervleermuis betrof een langsvliegend exemplaar boven de wetering aan de noordwestkant van het plangebied. Het geluid van dit dier is opgenomen en geanalyseerd, waardoor de aanwezigheid van de meervleermuis met zekerheid kon worden vastgesteld.

4.6.4 Betekenis van het plangebied als foerageergebied in regionaal perspectief.

De inschatting van de regionale betekenis van het plangebied als foerageergebied is gebaseerd op het onderzoek uit 2005 (Smit en Boddeke), het onderzoek in het kader van dit rapport uit 2012, het literatuuronderzoek uit 2008 (Van der Velden), regionale informatie uit het boek *Vleermuizen in het landschap* (Kapteyn, 1995),

verspreidingsgegevens van zoogdieratlas.nl en expert judgement. Kapteyn, 1995 is een ouder boek, maar geeft wel bruikbare informatie over het regionale landschapsgebruik door vleermuizen. Naar verwachting is dit gebruik op grote lijnen gelijk gebleven. Voor trendgegevens is gebruik gemaakt van gegevens van compendiumvoordeleefomgeving.nl.

Regio Noord-Kennemerland

Het plangebied maakt deel uit van de noordoostkant van de regio Noord-Kennemerland. Deze regio omvat de duinstreek tussen Beverwijk en Camperduin met achterliggende deels besloten, deels open polders en de grotendeels bebouwde en deels beboste strandwallen van Uitgeest, Heiloo en Alkmaar. De ten oosten van Noord-Kennemerland gelegen bebouwde delen van polder Heerhugowaard en Geestmerambacht behoren formeel tot de regio West-Friesland, maar worden in deze studie op grond van de landschapsstructuur en vleermuiswaarnemingen bij de regio Noord-Kennemerland gerekend. De Schermer en noordelijke delen van polder Geestmerambacht en Heerhugowaard hebben een meer open, grootschaliger landschap. Ze horen bij de open poldergebieden van West-Friesland en het droogmakerijenlandschap.

Watervleermuis.

Watervleermuizen foerageren doorgaans boven beschut, kleinschalig water. Holtes in bomen vormen de verblijfplaatsen. De soort overwintert o.a. in bunkers in de duinen. Vanaf de koloniebomen wordt vooral in een straal van 2-3 kilometer gefoerageerd, maar de dieren kunnen tot 6 kilometer afstand van de kolonie foerageren. In het plangebied zijn enkele foeragerende exemplaren van de watervleermuis waargenomen.

Watervleermuis is in de regio een algemene soort met bekende kolonies in bomen in de duinen bij Bergen en Schoorl en in het Heilooerbos (170 dieren in 1999). Er zijn geen kolonies bekend uit de Alkmaarderhout (Bestemmingsplan Sportlaan, 2006). In 1995 is de populatiegrootte in Noord-Kennemerland geschat op 250-300 dieren (Kapteyn, 1995). De afgelopen 5 jaar is landelijk een afname van de soort waargenomen (compendiumvoordeleefomgeving.nl.)

De kolonie uit het Heilooerbos ligt op ongeveer 2,5 tot 3 kilometer afstand van het plangebied. Het plangebied kan dus onderdeel zijn van het dagelijkse foerageergebied. De dieren gebruiken de beschutte delen van watergangen binnen het plangebied als foerageergebied. De aantallen waargenomen dieren in 2005 en 2012 indiceren dat de betekenis van het plangebied voor watervleermuis beperkt is, omdat de nabijgelegen kolonies vele malen groter zijn.

Meervleermuis

Het foerageergebied van de meervleermuis wordt gevormd door vaarten en (oeverzones van) grotere wateren. Meervleermuizen overwinteren met name in grotten en groeves, die zich grotendeels buiten Nederland bevinden. Een deel overwintert in Nederland in bunkers en forten.

Dieren foerageren vanaf hun zomerkolonie doorgaans tot meer dan 10 kilometer afstand van de verblijfplaats in gebouwen. Een kolonie bestrijkt een gebied van meer dan 100 km².

Noord-Kennemerland heeft als regio een relatief geringe betekenis voor de meervleermuis. De soort wordt veel meer in open poldergebieden waargenomen en het merendeel van de bekende kolonies bevindt zich dan ook in West-Friesland (Kapteyn, 1995). Uit de polders tussen Alkmaar en Egmond zijn evenwel diverse waarnemingen bekend van foeragerende meervleermuizen. De soort is de afgelopen jaren landelijk toegenomen (compendiumvoordeleefomgeving.nl.).

De Kromme Sloot en Doode Vaart vormen in het meer open poldergebied ten westen van het plangebied geschikt foerageerbiotoop. Binnen het plangebied is één maal een overvliegende meervleermuis waargenomen. Het plangebied heeft een marginale betekenis voor meervleermuis.

Gewone dwergvleermuis

De gewone dwergvleermuis is een algemeen voorkomende vleermuissoort in Nederland en Noord-Kennemerland. Met een flinke marge is de Noord-Hollandse populatiegrootte in 1995 geschat op 5.000 tot 15.000 dieren (Kapteyn, 1995). De soort heeft zijn verblijfplaatsen in bebouwing en een kolonie maakt gedurende het jaar van verschillende verblijfplaatsen in bebouwing gebruik. De koloniegrootte varieert meestal tussen de 10-25 dieren, of is aanmerkelijk groter met 50-100 dieren. Daarnaast komen ook wel zeer kleine kolonies en verblijfplaatsen van individuele dieren voor. In open poldergebieden worden minder en kleinere kolonies gevonden dan in meer geschikt terrein. De soort is de afgelopen jaren landelijk toegenomen (compendiumvoordeleefomgeving.nl.).

Gewone dwergvleermuis foerageert doorgaans binnen een straal van 1,5 tot 2 kilometer van de verblijfplaats, en maximaal 5 kilometer afstand. Tijdens hun foerageerroute doen ze afhankelijk van het weer en voedselaanbod een aantal foerageerplaatsen aan boven bijvoorbeeld parken, tuinen en sportvelden.

Het grootste deel van de bebouwing en parken van Alkmaar (op Alkmaar-Noord na) ligt binnen 2 kilometer afstand van het plangebied. Het plangebied kan dus gebruikt worden door bijna alle Alkmaarse kolonies, maar zal met name van groter belang zijn voor kolonies in nabij gelegen wijken als de Bergermeer (en Bergerhof), het Hoefplan (De Hoef I tm IV), en het Nassaukwartier. Gewone dwergvleermuizen uit deze wijken vinden naast foerageergebied in het plangebied grotere terreinen met geschikt foerageergebied in parken als de Alkmaarderhout, Egmonderhout, 't Bolwerk en de overige groenere delen van de Westrand. Het plangebied heeft betekenis als foerageergebied voor enkele tientallen dieren.

Ruige dwergvleermuis

Mannetjes van de ruige dwergvleermuis leven in de zomer alleen of in kleine groepjes in boomholtes. De vrouwtjes trekken vanaf eind juli tot eind september naar Nederland en paren met de dan territoriale mannetjes. Vervolgens overwintert een deel van de dieren in Nederland een ander deel trekt door naar Engeland en Frankrijk. In het

voorjaar trekken de vrouwtjes weg naar hun kraamkolonieplaatsen die met name in Oost-Europa liggen. Een enkele keer wordt een kraamkolonie aangetroffen in Nederland zelf. De soort is de afgelopen jaren landelijk toegenomen (compendiumvoordeleefomgeving.nl.).

In de regio zijn grotere hoeveelheden territoria aangetroffen in het Heilooerbos en het Oude Hof (Bergen), terwijl ze in de Alkmaarderhout nauwelijks aanwezig bleken (Kapteyn, 1995). Het plangebied blijkt enkel een beperkte betekenis te hebben als foerageergebied voor de ruige dwergvleermuis.

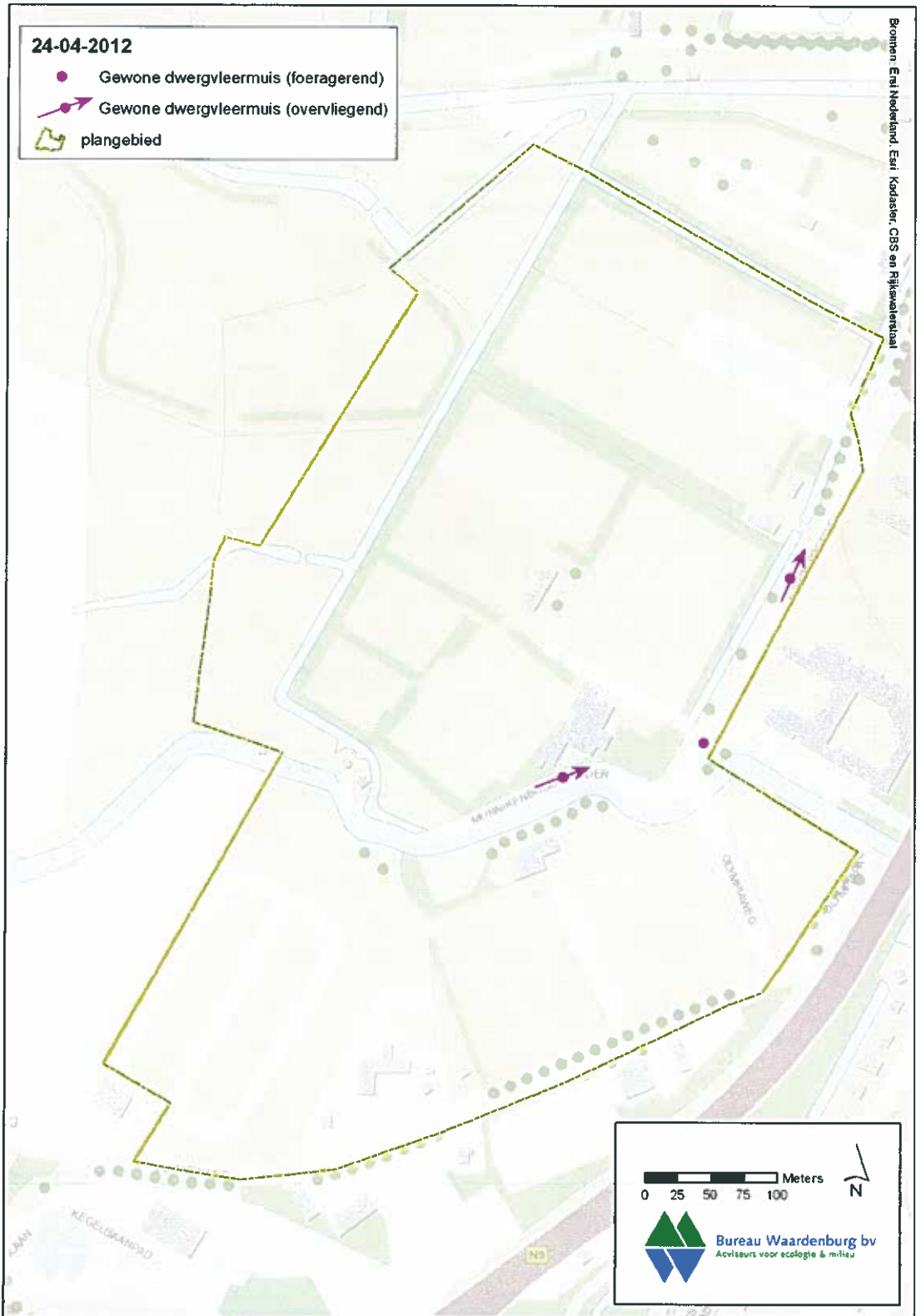
Gewone grootoorvleermuis

Als zomerverblijfplaatsen maakt gewone grootoorvleermuis zowel gebruik van bebouwing (schuren en zolders) als van bomen en nestkasten. Een deel van de dieren overwintert daar ook, een ander deel overwintert onder andere in bunkers en forten. Gewone grootoorvleermuis heeft een beperkte actieradius van hoogstens 1,5 kilometer en foerageert doorgaans op niet meer dan 500 meter van zijn verblijfplaats. De soort is gespecialiseerd in het vangen van insecten op bladeren zitten. Hij foerageert zodoende met name langs randen van opgaande beplanting. De soort lastig is te inventariseren, aangezien zijn geluid maar enkele meters ver draagt. Op grond van bekende kolonies (waaronder bij Bergen) schatte Kapteyn de populatie in Noord-Holland op zo'n 250-500 dieren. De soort is de afgelopen jaren landelijk toegenomen (compendiumvoordeleefomgeving.nl.).

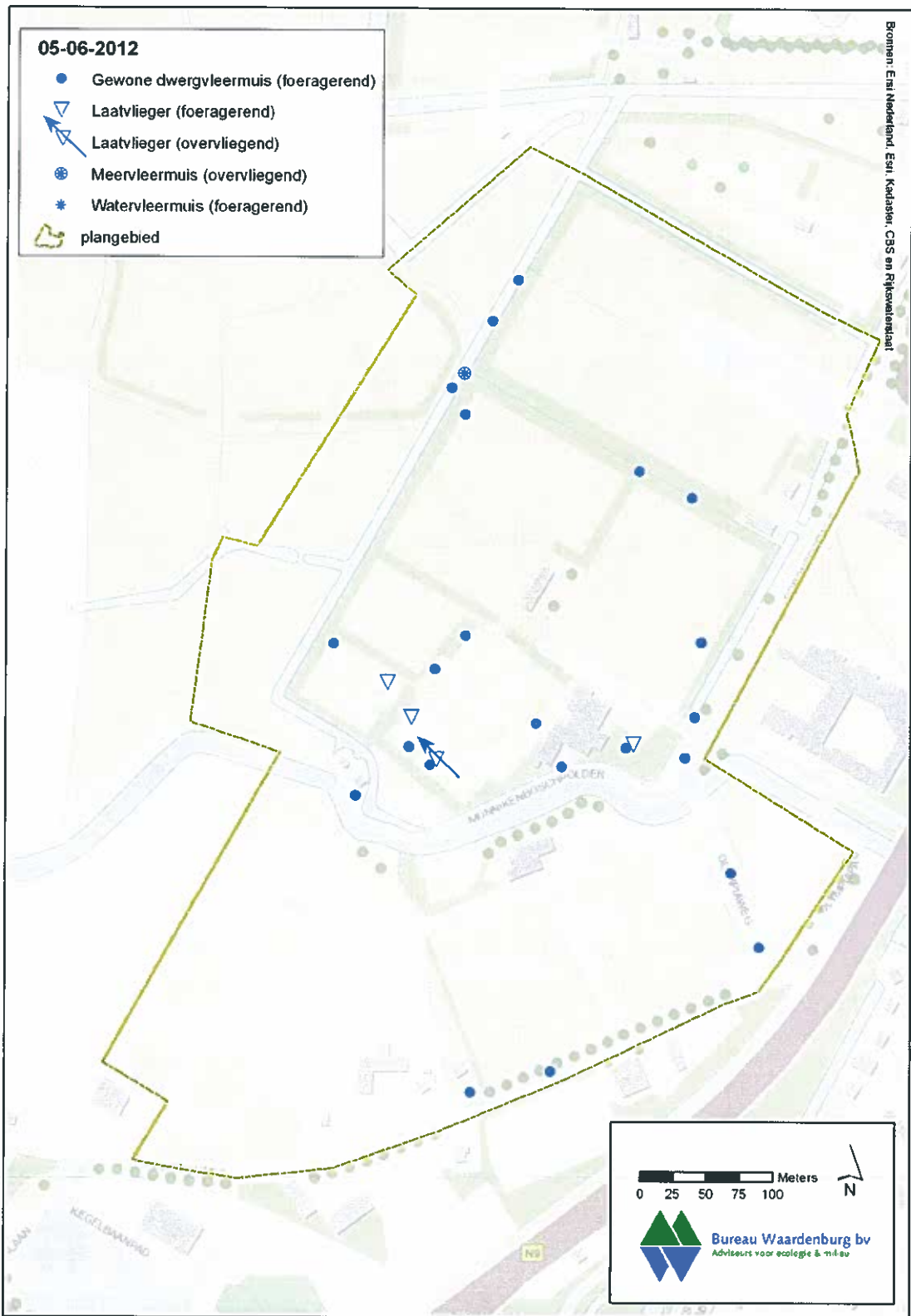
De waarneming van één gewone grootoorvleermuis op 4 september 2012 kan een dier betreffen dat in de omgeving van het plangebied zijn verblijfplaats heeft, maar het kan ook een dier zijn dat al begonnen is met zijn migratie richting een van de vleermuisbunkers in de duinen en binnenduintrand. Op zo'n 2-3 kilometer van het plangebied zijn grote bunkercomplexen aanwezig in de Bergermeer. Op grond van de landschappelijke kenmerken en resultaten van het onderzoek wordt de betekenis van het plangebied als foerageergebied voor gewone grootoorvleermuis ingeschat als gering.

Laatvlieger

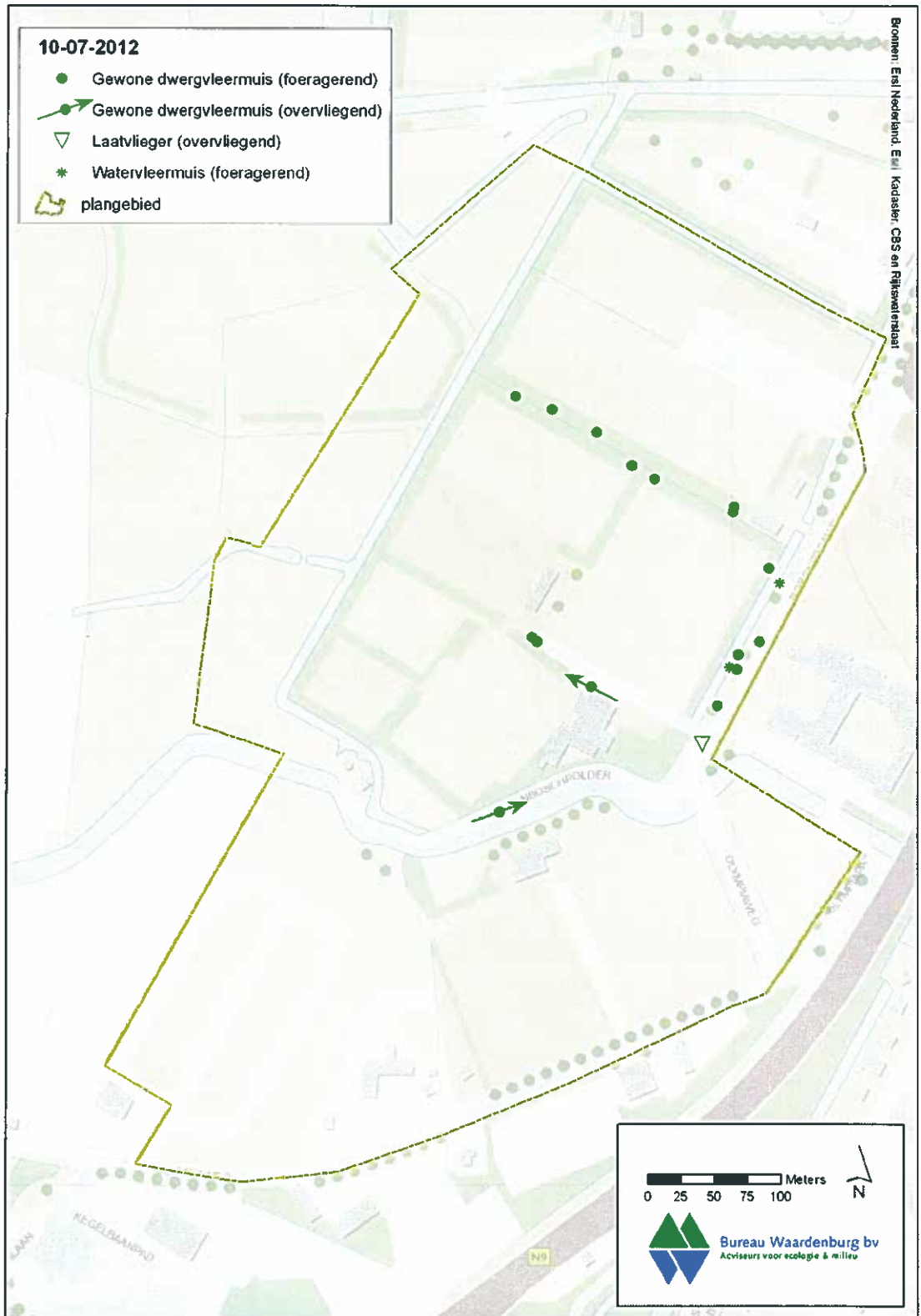
De laatvlieger gebruikt jaarrond gebouwen als verblijfplaatsen en leeft daar in kolonies van groepen van 10 tot 60 dieren, maar verblijfplaatsen met enkele dieren komen ook voor. De afstand tussen zomer- en winterverblijf bedraagt maximaal 45 kilometer. De dieren foerageren doorgaans tot 1 tot 4,5 kilometer van de verblijfplaats met een maximum van ongeveer 12 kilometer. De dieren kunnen op één nacht tot 10 foerageergebieden bezoeken (Dietz et al., 2009, Kapteyn, 1995). De laatvlieger gebruikt lijnvormige beplantingen als foerageergebied. Laatvlieger komt overal in Noord-Holland voor en is in de open gebieden de meest aangetroffen soort. De soort is in de jaren '90 in alle kilometerhokken tussen Alkmaar en Egmond waargenomen. Laatvlieger staat op de rode lijst. Tijdens drie van de vijf veldbezoeken zijn enkele overvliegende en/of foeragerende dieren waargenomen aan de zuidkant van het plangebied. In vergelijking met de waarschijnlijke hoeveelheid laatvliegers in de omgeving heeft het plangebied een beperkte betekenis als foerageergebied.

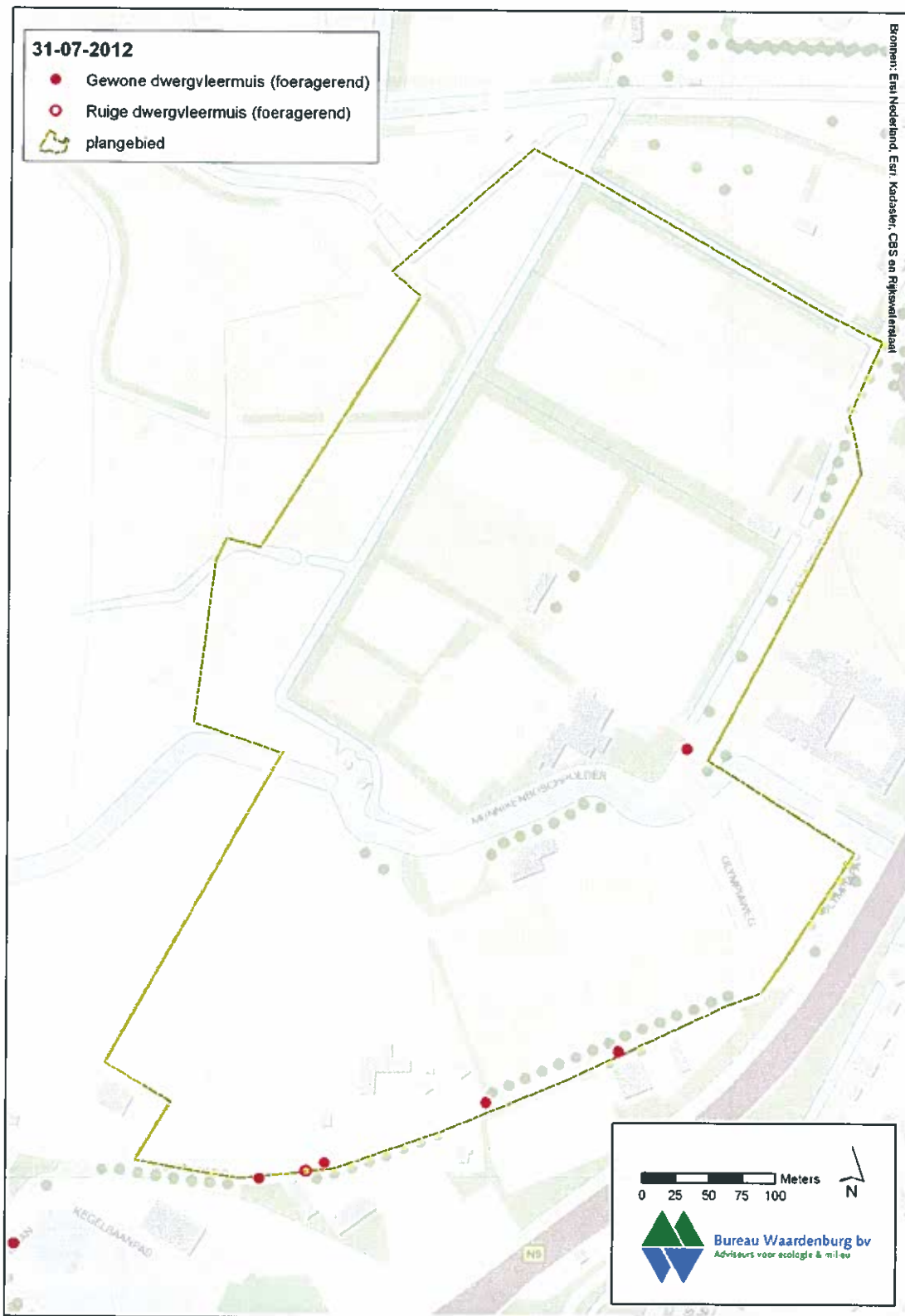
Kaart 4.6a: Waarnemingen vleermuizen tijdens veldbezoek op 24 april 2012. Eén stip kan staan voor meerdere exemplaren van de soort.

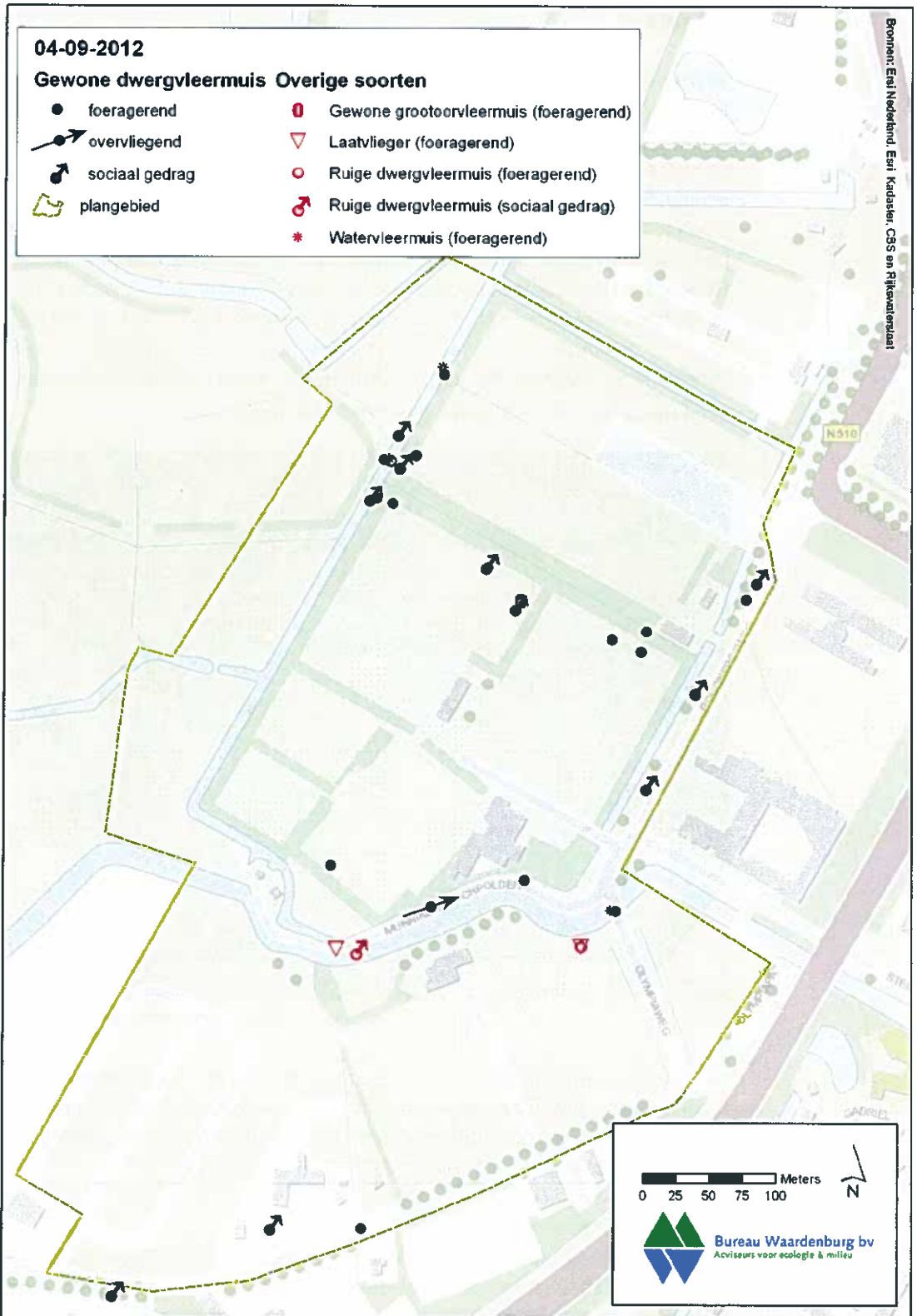
Kaart 4.6b: Waarnemingen vleermuizen tijdens veldbezoek op 5 juni 2012. Eén stip kan staan voor meerdere exemplaren van de soort.

Kaart 4.6c: Waarnemingen vleermuizen tijdens veldbezoek op 10 juli 2012. Eén stip kan staan voor meerdere exemplaren van de soort.

Kaart 4.6d: Waarnemingen vleermuizen tijdens veldbezoek op 31 juli 2012. Eén stip kan staan voor meerdere exemplaren van de soort.

Kaart 4.6e: Waarnemingen vleermuizen tijdens veldbezoek op 4 september 2012.
Eén stip kan staan voor meerdere exemplaren van de soort.

4.7 Vogels

Jaarrond beschermde nesten

In de geraadpleegde literatuur zijn geen horsten van jaarrond beschermde soorten als buizerd, sperwer en ransuil (categorie 1 t/m 4) genoemd in het gebied. Tijdens het veldbezoek op 11 juni 2012 is een territoriaal / baltsend / broedend paar van de boomvalk aangetroffen in de wilgensingel aan de noordwestkant van het plangebied (zie kaart 4.7 en foto 14). Het betreft momenteel de enige broedvogelsoort met een jaarrond beschermd nest van het plangebied. De boomvalk staat als 'kwetsbaar' op de Rode Lijst van bedreigde soorten broedvogels in Nederland en is met 750-1000 paar de laatste decennia een zeldzame soort geworden. De boomvalk is met name door de havik uit 'de bossen' verdreven naar de meer open cultuurlandschappen. Hier heeft de soort te lijden van een beperkt voedselaanbod (relatief minder zangvogels en libellen dan in de natuurgebieden waar de haviken heersen).

Foto 14 Bewoonde horst (links van het midden) van boomvalk op 11 juni 2012.

In een vervallen boerderij net ten noordwesten van het plangebied zijn in 2005 braakballen (maar geen nest) van een kerkuil aangetroffen. De boerderij is in maart 2012 wederom bezocht. Er zijn geen sporen van de soort aangetroffen. Het is mogelijk dat de soort een broedplaats heeft in de omgeving.

Inventarisatie gewenst

In 2005 is een broedgeval van torenvalk vastgesteld in de Robonsbosmolen (Smit et al, 2005). In 2012 is gebleken dat deze soort niet meer in de molen of elders in het plangebied broedt. Een nest van een torenvalk is niet jaarrond beschermd, maar het ministerie acht inventarisatie van deze soort wel 'gewenst'. Van alle overige soorten

waarvan 'inventarisatie gewenst' is, zijn tijdens de veldbezoeken in 2012 boomkruiper, ekster, grote bonte specht, koolmees, pimpelmees en zwarte kraai in het plangebied vastgesteld. De bosuil is tijdens het vleermuisonderzoek wel geïntervieweerd (samen met ransuil die wél een jaarrond beschermd nest heeft), maar niet vastgesteld.

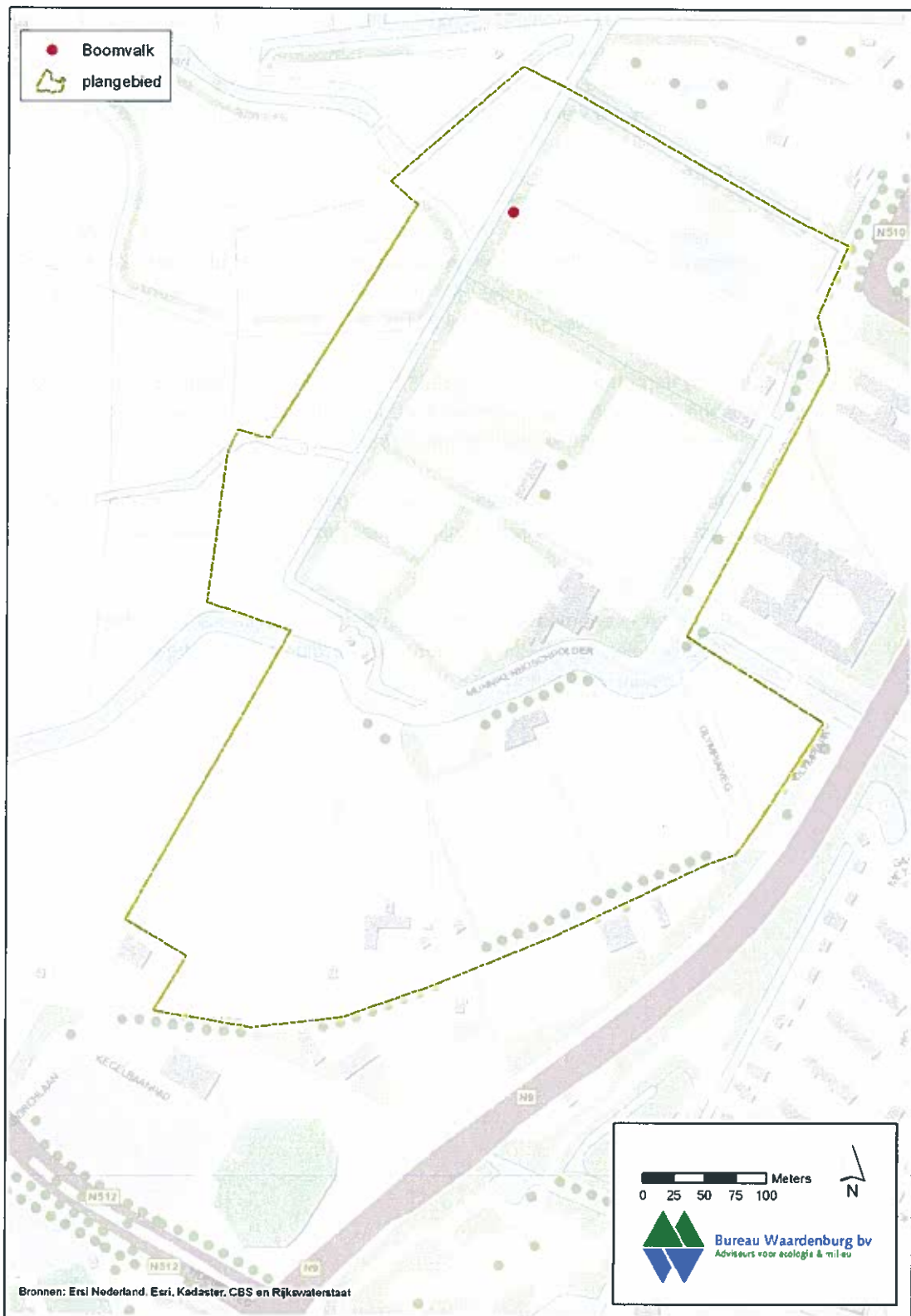
Overige soorten

Tijdens de veldbezoeken zijn verder veel algemene broedvogels van een parkachtige omgeving vastgesteld in de bosschages van het plangebied, zoals houtduif, merel, winterkoning, tijftjaf. Onder deze soorten ook de Rode Lijstsoort koekoek, waarvan zowel in het noordelijk deel als in het zuidelijk deel van het plangebied een zingende man aanwezig was op 24 april 2012.

De watergangen vormen geschikt broedgebied voor algemene watervogels als wilde eend, meerkoet, waterhoen en fuut. In de rietkragen langs de Kromme Sloot broeden soorten als kleine karekiet en rietgors.

De graskavels aan de westrand van het plangebied worden niet of nauwelijks gebruikt door weidevogels, waarschijnlijk omdat deze soorten liever niet in directe omgeving van opgaande beplanting broeden.

Rond het evenemententerrein en op het noordelijke kantinegebouw (plat dak) zijn in 2012 scholeksters waargenomen. Het terrein en het gebouw vormen een geschikte broedlocatie voor scholekster.

Afbeelding 4.7: Locatie nestplaats boomvalk

5 Effecten op beschermde flora en fauna

5.1 Flora

Effecten en verbodsbepalingen

De groeiplaatsen van grote kaardenbol en brede wespenorchis blijven bestaan Bij snoei of kap aan de populierenbeplanting langs de Robonsbosweg moet wel voorkomen worden dat de groeiplaats van de brede wespenorchis beschadigd wordt (zie aanbevelingen).

Als gevolg van de aanleg van rietlanden en hooilanden langs de Kromme Sloot ontstaan potentieel nieuwe groeiplaatsen voor rietorchis, brede orchis en gewone dotterbloem.

Tabel 5.1 Te verwachten effecten op beschermde soorten planten

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Brede wespenorchis	Aanwezig	Kans op beschadiging groeiplaatsen	Geen
Grote kaardenbol	Aanwezig	Geen	Geen

5.2 Vissen

Effecten en verbodsbepalingen

De te vergraven oevers en de te dempen slootdelen hebben geen betekenis voor beschermde soorten.

Als gevolg van de ingreep neemt de oppervlakte water toe, en door omvorming van de beplantingsstroken verminderd bladval en beschaduwning van het water. Hierdoor nemen de mogelijkheden voor vis toe. Door de aanleg van natuurvriendelijke oevers ontstaat meer paaisubstraat, opgroeileefgebied voor jonge vis en meer substraat voor voedsel voor vis.

Het effect van de ingreep op vis is waarschijnlijk positief.

5.3 Amfibieën

Effecten en verbodsbepalingen

Als gevolg van de ingreep kunnen delen van landhabitat van algemene amfibiesoorten verdwijnen en tijdelijk minder geschikt zijn, maar er worden ook weer nieuwe delen aangelegd. Netto is het effect op algemene amfibieën neutraal tot licht positief. Voor Op de uit buiten het plangebied bekende rugstreeppad heeft de ingreep geen effect.

Tabel 5.3 Te verwachten effecten op beschermde soorten amfibieën

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Algemene amfibieën van Tabel 1	Zeker	Aantasting kleine delen habitat	Geen: vrijstelling

5.4 Grondgebonden zoogdieren

Effecten en verbodsbepalingen

Er wordt geen habitat van de mogelijk langs de Kromme Sloot voorkomende waterspitsmuis (Tabel 3) aangetast door de ingreep. Als gevolg van de ingreep kunnen kleine delen van het habitat van grondgebonden zoogdiersoorten verdwijnen en tijdelijk minder geschikt zijn, maar er worden ook weer nieuwe delen aangelegd, zoals langs de Kromme Sloot. Daarvan kunnen onder andere soorten als dwergmuis en waterspitsmuis potentieel profiteren (als ze momenteel in de omgeving aanwezig zijn). Netto is het effect op grondgebonden zoogdieren neutraal tot licht positief.

Tabel 5.4 Te verwachten effecten op beschermde soorten zoogdieren.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Algemene soorten van Tabel 1	zeker/mogelijk	Kleine aantastingen van leefgebied	vrijstelling
Waterspitsmuis	Mogelijk	Positief	geen

5.5 Vleermuizen

Effecten en verbodsbepalingen

Er zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen en vliegroutes van vleermuizen vastgesteld. Er gaan dus geen verblijfplaatsen of vliegroutes verloren door de ingrepen.

De meeste geplande ingrepen hebben een negatief effect op de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied van de waargenomen vleermuissoorten:

- De kap- en verlaging van een groot deel van het opgaande groen zorgen voor verlies van foerageerzones.
- Bijkomend effect van de kap zal zijn dat de invloed van de wind sterker wordt, waardoor vleermuizen bij sterkere wind eerder niet meer kunnen jagen binnen het terrein.
- De intensivering van het gebruik gaat gepaard met een toename aan verlichting. Als gevolg van de verlichting wordt het plangebied minder geschikt als foerageergebied.
- Het omzetten van natuurgrasveld naar kunstgrasveld heeft waarschijnlijk een beperkt negatief effect. Het effect is beperkt omdat de huidige natuurgrasvelden eenvormig en soortenarm zijn en daardoor weinig insecten herbergen, het voedsel voor vleermuizen.

Enkele ingrepen kunnen een positief effect hebben:

De aan te leggen rij opgaande beplanting langs het nu nog open evenemententerrein kan een nieuwe foerageerzone vormen, zolang de te plaatsen verlichting dat niet teniet doet.

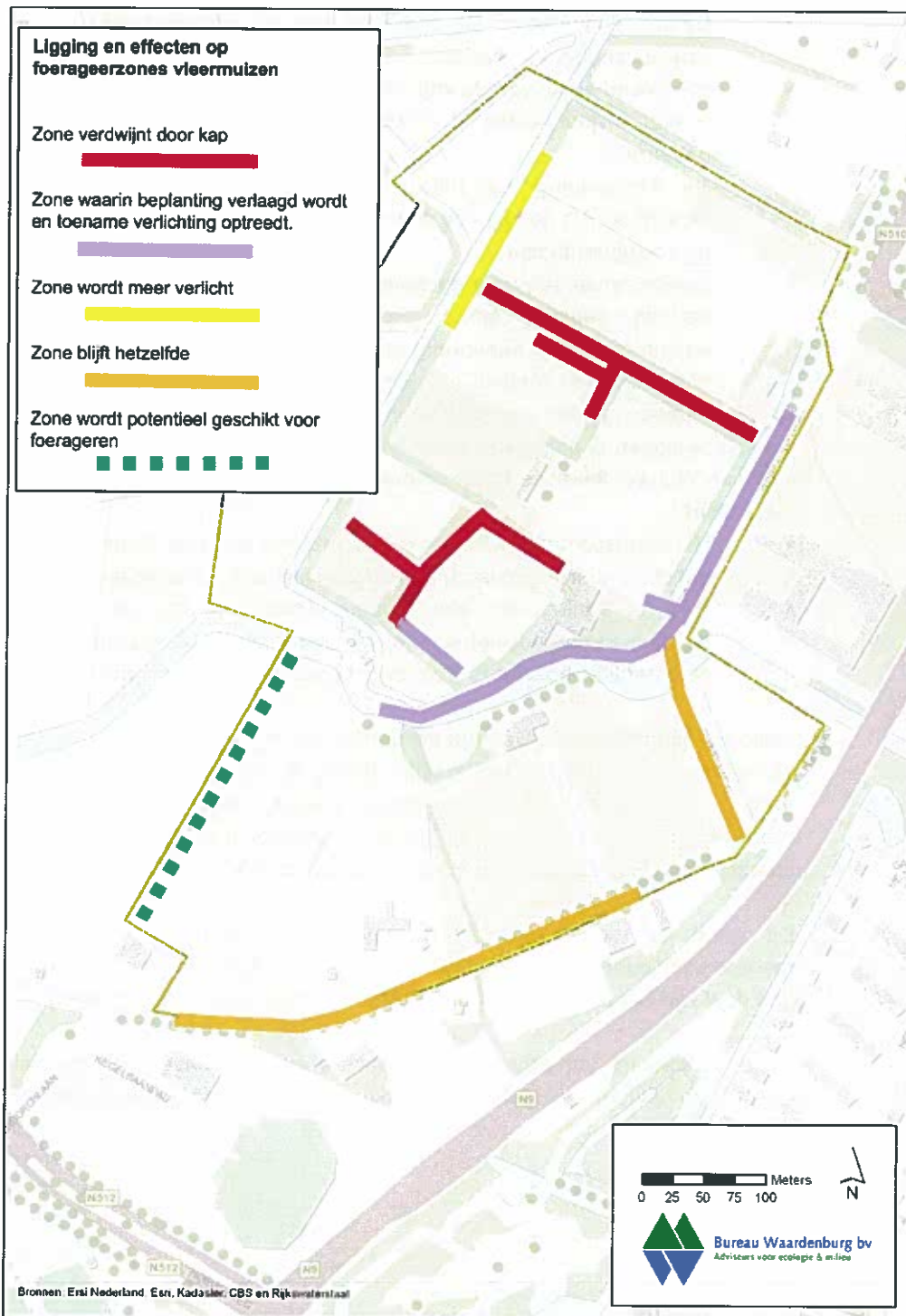
- Het aangepaste beheer van de groenzones langs de Kromme Sloot (toename riet en bloemrijk grasland) kan de geschiktheid als foerageerzone vergroten.
- Ook de aanleg van een bredere watergang aan de westkant van het plangebied zou positief kunnen zijn, maar omdat deze zone op de wind ligt is de potentiële betekenis lager dan die van de Kromme Sloot.

Netto zal de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied afnemen als gevolg van de geplande ingrepen. Kleine delen behouden hun geschiktheid.

Voor watervleermuis, meervleermuis, ruige dwergvleermuis en gewone grootoorvleermuis is de betekenis als foerageergebied echter zo beperkt dat er geen sprake van verlies van essentieel foerageergebied is.

Dit geldt ook voor gewone dwergvleermuis. Een deel van één van de foerageergebieden voor de kolonies uit de zuidwestelijke wijken van Alkmaar verliest een deel van zijn betekenis. Er blijft echter nog ruim voldoende foerageergebied over.

Ter ondersteuning van de lokale populaties worden aanbevelingen gedaan negatieve effecten op het foerageergebied te voorkomen en nieuw foerageerzones te creëren.

Afbeelding 5.5: Ligging van de belangrijkste foerageerzones aan de hand van de waarnemingen van de veldbezoeken tussen april en september 2012. De kleuren geven de effecten weer van de geplande ingrepen op de foerageerzones.

Tabel 5.7 Te verwachten effecten op beschermde soorten vleermuizen.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Vleermuizen	zeker	verlies / (licht)verstoring van foerageergebied	Nee, geen verlies essentieel foerageergebied

5.8 Vogels

Effecten en verbodsbepalingen

Er is in het plangebied één jaarrond beschermde horst van de boomvalk aanwezig. Indien het betreffende deel van de bomenrij gehandhaafd blijft, is er geen effect van de ingreep op de boomvalk te verwachten. Indien de nestboom gekapt dient te worden, dan kan dit pas plaatsvinden indien is vastgesteld dat de horst in het broedseizoen niet langer bewoond is. Hiervoor dient de situatie rond de horst in de periode eind april - begin augustus beoordeeld te worden. Als het nest in 2013 (of in een later jaar indien de ingreep uitgesteld wordt) nog altijd bewoond blijkt te zijn, is een negatief effect van de kap op de jaarrond beschermde horst aan de orde en zal een compensatie / ontheffingstraject ingezet dienen te worden.

Indien de westrand van het plangebied onderdeel uitmaakt van het foerageergebied van de kerkuil – die mogelijk in de buurt van het plangebied broedt, maar niet in het plangebied zelf – kan een toename van de verlichting een gering negatief effect hebben op de geschiktheid van het plangebied als foerageergebied. Het plangebied is echter minder geschikt dan het westelijk gelegen achterland, dus dit effect is ten hoogste marginaal en geeft geen overtreding van verbodsbepalingen. Nader onderzoek naar het voorkomen van de kerkuil is niet noodzakelijk.

Als gevolg van de ingreep wordt broedhabitat van algemene vogelsoorten aangetast. Op populatieniveau worden echter geen negatieve effecten verwacht op het leefgebied van de soorten waarvan 'inventarisatie gewenst is' (zoals torenvalk en grote bonte specht) en van overige algemene soorten broedvogels (waaronder Rode Lijstsoort koekoek), want er blijft binnen en buiten het plangebied voldoende habitat over..

Tabel 5.8 Te verwachten effecten op beschermde soorten vogels.

Soort	Voorkomen	Effecten	Overtreding verbodsbepalingen
Boomvalk	zeker	Geen	Nee, indien nestboom en omgeving gespaard worden
Kerkuil	Mogelijk foerageergebied	Geen	Geen

Overige soorten	zeker	vernietiging nestgelegenheid en foerageerbiotoop	nee, mits ingreep buiten broedseizoen
-----------------	-------	--	--

5.9 Weidevogelgebieden

De westelijke kavels van het plangebied zijn aangewezen als weidevogelbeheergebied. De kavels hebben geen daadwerkelijke betekenis als broedlocatie voor weidevogels. Uit de gegevens van de Provinciale Milieu Inventarisatie PNI (weergegeven in Van der Velden, 2008, pagina 115) valt te zien dat in de loop der jaren alleen de uiterste westpunt van de Monniken- Raven- en Robonbospolder in gebruik is als broedlocatie van weidevogels. Dit is op circa 600 meter afstand van het plangebied. De afwezigheid van weidevogels is te verklaren door de aanwezigheid van hoge opgaande beplanting rond de sportvelden en de 'boomkamerkavels.' Roofvogels en kraaien kunnen vanuit de bomen gemakkelijk volgen waar weidevogels gaan broeden en de weidevogels mijden dergelijke locaties. Van het gebruik van de recreatieve fietsroute/wandelpad hebben de lokale weidevogels daardoor ook niets te vrezen.

Er verdwijnen delen weiland. Daar komen andere vormen van natuur in de vorm van water, ecologische oever en ecologisch beheerd grasland rond de paden voor terug.

In april en mei 2012 heeft overleg plaatsgevonden tussen Provincie Noord-Holland (mevrouw R. Wiersma) en Bureau Waardenburg. De provincie wil de aanleg van het gemeenteoverschrijdende fietspad in zijn geheel beoordelen.

Hiertoe zal overleg plaatsvinden tussen gemeente Bergen en Alkmaar en de Provincie Noord-Holland.

Voor wat betreft het deel van het fietspad binnen de gemeente Alkmaar geldt dat ook als de ingreep geen verstorend effect heeft op weidevogels, door omringende verstoring, de oppervlakteafname gecompenseerd moet worden.

De compensatie bestaat formeel uit het regelen van 15 juni beheer voor 12 jaar op een oppervlak gelijk aan de verstoring / vernietiging. In andere gemeenten ziet de Provincie dat het vrijwel onmogelijk is om goede compensatie te vinden. Compensatie kan daarom financieel worden voldaan door het aantal vernietigde / verstoorde ha, maal het bedrag dat benodigd is voor 12 jaar 15 juni beheer (ca € 6000,- per ha voor 12 jaar), maal 20% uitvoeringskosten, over te maken naar het provinciale compensatiefonds. Provincie Noord-Holland heeft een groter project voor weidevogels, waar ze verschillende compensatiegelden voor bundelen.

Soort	Voorkomen	Aantasting	Effecten
Weidevogelgebied	Westelijke kavels van het plangebied	-Aanleg recreatieve route -Verandering grasland naar water	Verlies oppervlakte, waarschijnlijk financiële compensatie

6 Conclusies en aanbevelingen

6.1 Conclusies

De conclusies zijn opgesteld op basis van de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

- Als gevolg van de ingrepen verdwijnen sloten die betekenis hebben voor algemene amfibieën en vissen. De nieuw te graven watergang is groot en breed en daardoor in potentie minder geschikt voor de amfibieën en nu aanwezige vissoorten (stekelbaarssoorten en zeelt). Er worden enkele aanbevelingen gedaan voor deze soorten.
- Als gevolg van de ingrepen verdwijnt landhabitat van amfibieën en habitat voor algemene zoogdiersoorten. **Hiervoor wordt vrijstelling van ontheffing verleend.** De nieuw aan te leggen strook aan de westzijde van het plangebied kan nieuw habitat voor deze soorten vormen. Ook de aanpassing van het beheer van de Ecologische Verbindingszone Kromme Sloot kan gunstig zijn voor deze soorten.
- Als gevolg van de ingrepen wordt het foerageergebied voor vleermuizen onaantrekkelijker. Er blijven voldoende alternatieve foerageergebieden in de omgeving beschikbaar en het gebied verliest niet geheel zijn functie als foerageergebied. **Daarom is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen.** Wel worden enkele aanbevelingen gedaan.
- Het plangebied heeft betekenis als broedlocaties voor diverse algemene vogelsoorten van parken en stedelijke omgeving. De omvang en robuustheid van dit foerageerhabitat en het aantal potentiële nestplaatsen neemt af. Er blijft echter voldoende habitat beschikbaar in de omgeving en er blijft ook nog veel habitat over binnen het plangebied. Bij uitvoering van de ingrepen moet verstoring van in broedend vogels voorkomen worden.
- Het plangebied heeft betekenis als jaarrond beschermde broedlocatie voor boomvalk. De bomen op en rond de broedlocatie moet gespaard worden en bij uitvoering van de ingrepen moet verstoring in de broedperiode voorkomen worden.
- De aanleg van het fietspad betekent een afname van oppervlakte weidevogelgebied. De exacte (financiële) compensatie daarvoor moet in overleg tussen Provincie en Gemeente Alkmaar en Bergen worden vastgesteld.
- Als gevolg van de ingreep wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de beschermde soorten.

In de onderstaande tabel zijn de zeker of mogelijk in het plangebied voorkomende strikt(er) beschermde soorten opgenomen. Aangegeven is of en zo ja welke verbodsbepalingen worden overtreden en of een ontheffingsaanvraag ex artikel 75 van de Flora- en faunawet aan de orde is. Hierbij is er van uitgegaan dat er adequate preventieve maatregelen (zie paragraaf 6.2) zullen worden uitgevoerd.

Tabel 6.1 Strikter beschermde soorten in het plangebied, overtredingen Flora- en faunawet

Soort	Voorkomen	Effecten	Ontheffing nodig?
Grote kaardenbol	Zeker	Geen	Geen
Algemene amfibiesoorten	Zeker	Artikel 11	Vrijstelling
Algemene zoogdiersoorten	Zeker	Artikel 11	Vrijstelling
Vleermuizen	Zeker	Geen	Nee
Algemene broedvogels	Zeker	Artikel 11	Nee
Boomvalk	Zeker	Geen	Geen.

6.2 Aanbevelingen om overtreding van verbodsbepalingen te voorkomen.

- Voer kap- en snoeiwerkzaamheden buiten het broedseizoen uit. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot juli, maar sommige soorten broeden eerder (bv ekster) of later (bv kleine karekiet). Legsels van vogels zijn jaarrond beschermd.
- Spaar de bomenrij met de horst van de boomvalk. Bij uitvoering van maatregelen in omgeving van de boomvalkhorst (straal van ongeveer 100 meter) moet in overleg met een deskundige worden vastgesteld wanneer welke ingrepen op welke wijze kunnen plaatsvinden. De te nemen maatregelen zijn afhankelijk van de tijd van het jaar en het type ingreep.
- Demp sloten bij voorkeur in september of oktober en niet met een luchttemperatuur onder het vriespunt en/of ijs op de sloot. Vang vis en amfibieën weg voordat de sloot gedempt wordt en zet ze over naar watergangen in de omgeving.
- Voer de werkzaamheden overdag uit om extra verlichting op het terrein (en daarmee effect op foerageergebied vleermuizen) te voorkomen.
- De gegevens van dit onderzoek zijn circa drie jaar actueel. Indien de ingrepen na drie jaar nog niet, of gedeeltelijk zijn uitgevoerd moet door een deskundige bepaald worden of/in welke mate nieuw onderzoek noodzakelijk is.

6.3 Aanbevelingen ter versterking en behoud van de ecologische waarden van het plangebied.

- Voorzie de nieuwe watergangen van ecologische oevers. Hier ontstaat een moerasvegetatie die door tal van soorten als leefgebied gebruikt wordt. Er zijn tal van type ecologische oevers mogelijk. Nb: ecologische oevers hoeven niet veel ruimte in te nemen.
- Leg een (dubbele) boomsingel aan op de nieuw te realiseren fietspadstrook aan de westzijde van het plangebied. Hierdoor wordt de zone tussen de boomsingels een geschikte foerageerzone voor vleermuizen. Momenteel is de zone te winderig om geschikt te zijn als foerageerzone. De aanleg van boomsingels heeft geen negatief effect op het weidevogelgebied, omdat het betreffende deel en omgeving geen betekenis heeft voor weidevogels.
- Kies voor verlichting met weinig uitstraling naar de omgeving. Dit voorkomt onnodige verstoring van foerageergebied van vleermuizen.
- Verlicht het fietspad ten westen van het sportcomplex bij voorkeur niet, om verstoring van het weidevogelgebied en foerageergebied van vleermuizen te voorkomen.
- Beperk waar mogelijk de kap van beplanting. Kandelaber de bomen of maak er knotbomen van.
- Maak takkenhopen/takkenrillen van het snoeimateriaal. Amfibieën en kleine zoogdieren kunnen de rillen als verblijfplaats gebruiken.
- Plant geen dichte ondergroei aan en leg geen takkenrillen aan op stukken die momenteel grote betekenis hebben voor sneeuwkllokje en winterakoniet. Plant op de overige delen juist wel een dichte ondergroei aan, zodat voldoende leefgebied voor kleine zoogdieren blijft bestaan.
- Pas hooilandbeheer toe op de graslanden van de Ecozone Kromme Sloot (twee keer per jaar maaien en afvoeren). Laat daarnaast jaarlijks enkele stroken beplanting staan in verband met overwintering van insecten. Handhaaf het momenteel uitgevoerde gefaseerde beheer van de rietvegetaties.

7 Literatuur

Dietz, C. O. Von Helversen & Dietmar Nill, 2009. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. De Fontein/Tirion Uitgevers, Utrecht.

Gemeente Alkmaar, 2006. Bestemmingsplan Sportlaan.

Kapteyn, K. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding, 1995. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem/Provincie Noord-Holland, Haarlem.

Smit, H. C.F. Roobeek & T. Damm, 2005. Broedvogels van Alkmaar in 2001-2004. Bijzondere uitgave van De Kleine Alk –Vogelwerkgroep Alkmaar e.o.

Smit, G.F.J., Boddeke, P.H.N., & F. Van der Vliet, 2005. Inventarisatie potentiële en bestaande natuurwaarden Westrand Alkmaar. Bureau Waardenburg B.V., Culemborg. Rapport 05-155. Projectnr 05-289.

Velde, R. van der, 2008. Milieueffectrapport Gasopslag Bergermeer, Hoofdrapport. DHV B.V. in opdracht van Taqa Energy B.V. rapport MD-MV20081035.

Anemoon.org

compendiumvoordeleefomgeving.nl

alkmaar.nl

Waarneming.nl

Zoogdieratlas.nl

Bijlage 1 Wettelijk kader

1.1 Inleiding

In deze bijlage wordt in het kort beschreven wat de wettelijke kaders zijn voor opstellen van ecologische beoordelingen van ruimtelijke ingrepen en andere handelingen. In de natuurbeschermingswetgeving wordt een onderscheid gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet (§1.2 van deze bijlage), de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998 (§1.3). Met deze wetten geeft Nederland invulling aan de Europese Vogel- en Habitatrichtlijnen. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) heeft sinds 1 oktober 2010 de procedures bij ruimtelijke ingrepen ingrijpend gewijzigd (§ 1.4). Ook wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten (§ 1.5) en de Ecologische Hoofdstructuur (§ 1.6) bij ecologische toetsingen.

1.2 Flora- en faunawet

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen.

De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen.

De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde planten en dieren.

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader hiervoor is vastgelegd in het

Vrijstellingenbesluit. Er gelden verschillende regels voor verschillende categorieën werkzaamheden.

Er zijn vier beschermingsregimes corresponderend met vier groepen beschermde soorten (tabellen 1 t/m 3 en vogels).

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit of in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Uit recente jurisprudentie blijkt dat de regels voor de Habitatrichtlijnsoorten nog strikter zijn¹

Voor bestendig gebruik en beheer geldt voor de soorten van Bijlage 1 van het Vrijstellingenbesluit een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van EL&I goedgekeurde gedragscode. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing (zie onder).

Voor de soorten van Bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt hetzelfde regime, met één grote beperking. Ontheffing of vrijstelling kan niet worden verleend voor ruimtelijke ingrepen en bestendig beheer en gebruik, tenzij er (tevens) sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang, of in het belang van het milieu, de openbare veiligheid, de volksgezondheid of de bescherming van wilde flora en fauna. Voor deze groep soorten kan overigens geen vrijstellingen worden verleend voor artikel 10 (verontrusting).

Vogels.

Alle inheemse vogels zijn strikt beschermd. Ontheffing of vrijstelling kan alleen worden verkregen op grond van openbare veiligheid, volksgezondheid of bescherming van flora en fauna. De Vogelrichtlijn noemt zelfs 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet als grond².

Dat betekent dat in beginsel alle activiteiten die kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van in gebruik zijnde nesten buiten het broedseizoen moeten worden uitgevoerd.

Het ministerie heeft een lijst gemaakt van soorten die hun nest doorgaans het hele jaar door of telkens opnieuw gebruiken. Deze nesten zijn jaarrond beschermd³.

¹ Zie uitspraken van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State, 21 januari 2009 zaaknr. 200802863/1 en 13 mei 2009 nr. 200802624/1), en Rechtbank Amhem, 27 oktober 2009 zaaknr. AWB 07/1013. Zie tevens de brief van het ministerie van LNV d.d. 26 augustus 2009 onder kenmerk ffw2009.corr.046 en de Uitleg aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet

² Zie de vorige voetnoot.

³ Zie de Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingrepen, ministerie van LNV, augustus 2009.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt.

In veel gevallen kan voorkomen worden dat een ontheffing nodig is, als mitigerende maatregelen er voor zorgen dat de functionele leefomgeving van dieren in tact blijft. Vooral voor soorten van Bijlage IV van de Habitatrictlijn en vogels is dit cruciaal (omdat er alleen ontheffing kan worden verkregen na zware toetsing).

1.3 Natuurbeschermingswet 1998⁴

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrictlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouden van bijzondere gebieden in Nederland.

Aanwijzing van gebieden

De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrictlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingsdoelstellingen staan verwoord (zie www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur).

In de "oude" aanwijzingsbesluiten van Staats- en Beschermde natuurmonumenten worden de natuurwetenschappelijke waarde en het natuurschoon als grond voor de bescherming aangevoerd. Deze meer abstracte waarden blijven van kracht in de nieuwe Natura 2000-gebieden, voor zover zij voormalige Staats- of Beschermde natuurmonumenten omvatten. Deze waarden dienen bij toetsingen nader te worden geconcretiseerd.

Natura 2000-gebieden

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheerplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is. Voor een groot aantal gebieden is een beheerplan in een ver gevorderd stadium van voorbereiding.

Voor het uitvoeren van projecten en handelingen, die negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, is een vergunning nodig. Van negatieve effecten is sprake als, gelet op de

⁴ Op 1 februari 2009 is een wetwijziging van de Nbwet van kracht geworden. Door de inwerkingtreding van de Crisis- en herstelwet is de Nbwet per 31 maart 2010 opnieuw gewijzigd. De wijzigingen zijn in deze paragraaf verwerkt.

instandhoudingsdoelen, een habitatype of leefgebied van soorten verslechtert of soorten significant worden verstoord. Deze bescherming geldt alleen voor de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Projecten en handelingen die de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied aantasten zijn in ieder geval vergunningplichtig.

Bij een besluit om een plan (bijvoorbeeld bestemmingsplan, streekplan, waterhuishoudingsplan) vast te stellen, moet rekening worden gehouden met de effecten op Natura 2000-gebieden en met het beheerplan.

Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als die activiteiten negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen voor het gebied (kunnen) veroorzaken. Dit wordt de 'externe werking' van de bescherming genoemd.

Bestaand gebruik

Bestaand gebruik volgens de Nbwet is gebruik dat bestond op 1 oktober 2005 en sindsdien niet of niet in betekenende mate is gewijzigd. Voor de raad van State lijkt de vraag of het gebruik al bestond op het (eerste) moment van aanwijzen (als Vogelrichtlijngebied) of aanmelden (als Habitatrichtlijngebied) overigens relevanter. bestaand gebruik dat zeker geen significante gevolgen kan hebben voor een Natura 2000-gebied kan vergunningvrij worden voortgezet. Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten is een vergunning nodig, tenzij in het beheerplan anders is bepaald. in het beheerplan moeten dan maatregelen zijn voorzien om de effecten te beperken of te niet te doen.

Habitattoets

Een vergunning ex art. 19d Nbwet kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets'⁵ het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet worden aangetast. Deze is verwoord in art. 19d t/m 19j van de Nbwet.

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een activiteit, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten').

Indien de oriëntatiefase uitwijst dat er geen effecten zijn, zijn er vanuit de Nbwet geen verdere verplichtingen of beperkingen voor de uitvoering van de activiteit. Wel kan het verstandig zijn om met het bevoegd gezag in overleg te treden, om te bezien of men zich in de conclusies van het uitgevoerde onderzoek kan vinden.

Als er wel effecten (verslechtering van habitatype of leefgebied) zijn, maar die zijn zeker niet significant, dan kan het bevoegd gezag vragen om een nadere toetsing. In zo'n nadere toetsing worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden (mitigatie en compensatie, zie onder) worden verbonden.

⁵ De termen habitattoets en oriëntatiefase staan niet in de wet. De passende beoordeling wel.

Als er een kans is op significante effecten volgt een 'passende beoordeling'. De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdend met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat aantasting van de natuurlijke kenmerken is uitgesloten, dan kan de vergunning worden verleend. Aantasting van de natuurlijke kenmerken is praktisch gesproken uitgesloten als er geen significante effecten zijn in het licht van de instandhoudingsdoelstellingen.

Als significante effecten niet kunnen worden uitgesloten, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitattype of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van EL&I aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd. Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt.

Cumulatieve effecten

Volgens de Natuurbeschermingswet 1998 (art. 19d lid 1) is het – zonder vergunning – verboden om handelingen te verrichten die op zich zelf of "in combinatie met andere projecten of plannen significante effecten kunnen hebben". In het onderzoek naar cumulatieve effecten, wordt het effect van het onderhavige plan of project in combinatie met andere ingrepen in beeld gebracht.

De basis hiervoor is art. 6 van de Habitatrichtlijn, die van toepassing is op alle Natura 2000-gebieden.

"Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, wordt een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied, rekening houdend met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied."

Het werkdokument "Toepassing begrippenkader" (Ministerie van LNV, 2007) stelt voor om het begrip cumulatie als volgt te definiëren:

"De effecten van de voorgestelde eigen activiteit op de instandhoudingsdoelstellingen van een Natura 2000-gebied in combinatie met de effecten van andere activiteiten en plannen".

Met andere woorden: in een studie naar de cumulatieve effecten dienen *alle* activiteiten (bestaand gebruik, nieuwe projecten) en plannen te worden betrokken, die op dezelfde instandhoudingsdoelstellingen negatieve effecten kunnen hebben als het eigen project. Het doet daarbij in beginsel niet ter zake of er een verband is tussen het eigen project en de andere activiteiten en plannen, of dat de effecten tijdelijk zijn of (naar verwachting) slechts beperkt van omvang zijn.

Significantie

Voor een invulling van het begrip significantie volgen wij de 'Leidraad significantie' van het Steunpunt/Regiebureau Natura 2000. Van significante effecten kan sprake zijn als ten gevolge van menselijk handelen het verwezenlijken van de instandhoudingsdoelen sterk wordt bemoeilijkt of onmogelijk wordt gemaakt. Dat is in ieder geval zo, als het oppervlak van een habitattype of een leefgebied of de kwaliteit van habitattype of leefgebied of de omvang van een populatie lager wordt dan genoemd in de instandhoudingsdoelen in het aanwijzingsbesluit.

Beschermde natuurmonumenten

Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enigszins af. De beoordeling is minder strikt en door het ontbreken van concrete instandhoudingsdoelen vaak ook minder eenduidig.

Zorgplicht

Artikel 19f legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

1.4 Wabo en omgevingsvergunning

De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) is op 1 oktober 2010 van kracht geworden. De Wabo voegt een groot aantal (circa 25) vergunningen, ontheffingen en andere toestemmingen samen tot één omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is nodig voor het uitvoeren van ruimtelijke ingrepen, zoals sloop, bouw, aanleg en gebruik, als die een plaatsgebonden karakter hebben en dat van invloed kunnen zijn op de "fysieke leefomgeving". Dit omvat alle fysieke waarden in de leefomgeving, zoals milieu, natuur, landschappelijke en cultuurhistorische waarden.

Als hoofdregel kent de Wabo het bevoegd gezag toe aan B&W van de gemeente waar het project (in hoofdzaak) zal worden uitgevoerd. Voor projecten van provinciaal belang kunnen GS het bevoegd gezag zijn, voor projecten van nationaal belang een minister.

De ontheffing Flora- en faunawet en de vergunning Natuurbeschermingswet 1998, die voor een ruimtelijke ingreep nodig kunnen zijn, kunnen worden "aangehaakt" bij de omgevingsvergunning. Dat wil zeggen dat bij een aanvraag voor een omgevingsvergunning ook een toetsing aan Ffwet en/of Nbwet moet worden gevoegd. De aanvraag wordt dan aan het bevoegde gezag (Ffwet: ELI; Nbwet: GS of ELI)

voorgelegd. Die zal dan toestemming geven in de vorm van een Verklaring van geen bedenkingen (Vvgb). De inhoudelijke toetsing zal niet veranderen.

Op aanvragen voor een omgevingsvergunning, die mede betrekking hebben op Flora- en faunawet en/of Natuurbeschermingswet 1998 is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van toepassing.

Overigens kan een ontheffing Ffwet of vergunning Nbwet ook los van de omgevingsvergunning worden aangevraagd. Dat dient dan wel te gebeuren vóórdat de omgevingsvergunning wordt aangevraagd.

1.5 Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddestoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2009). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden geleverd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

1.6 De Ecologische Hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) heeft als doel om van de bestaande en nieuwe natuur een goed functionerend netwerk te maken. Het ruimtelijk beleid voor de EHS is gericht op 'behoud, herstel en ontwikkeling van de wezenlijke kenmerken en waarden' van de EHS. Op plannen, projecten of handelingen binnen de EHS is conform de Nota Ruimte het 'nee, tenzij'-regime van toepassing.

Ruimtelijke ingrepen in de EHS met significant negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied zijn in beginsel niet toegestaan. Tenzij er voor de ingreep geen reële alternatieven zijn en er sprake is van redenen van groot openbaar belang. De initiatiefnemer is verplicht om de negatieve effecten te mitigeren (voorkomen of beperken) en de restschade te compenseren.

De wezenlijke kenmerken en waarden zijn de huidige en potentiële waarden, gebaseerd op de natuurdoelen voor het gebied. De natuurdoelen worden door de provincies vastgelegd, meestal in natuurdoeltypen of beheertypen per perceel.

Literatuur

Ministerie van LNV, 2009. Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 28 augustus 2009, nr. 25344, houdende vaststelling van geactualiseerde Rode lijsten flora en fauna.

Ministerie van LNV, 2005a. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV, 2005b. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.

Ministerie van LNV & IPO (2007). Spelregels EHS. Ministerie van LNV/IPO, Den Haag. www.wetten.nl.

omgevingsvergunning.vrom.nl/

www.vrom.nl/pagina.html?id=3410 (*nota ruimte*)

Steunpunt Natura 2000 (2010). Leidraad bepaling significantie. Nadere uitleg van het begrip 'significante gevolgen' uit de Natuurbeschermingswet. versie 27 mei 2010. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Steunpunt Natura 2000 (2007). Toepassing begrippenkader Natuurbeschermingswet 1998. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Steunpunt Natura 2000 (2008). Aanvulling op 'Toepassing begrippenkader Nb-wet '98' • Bestaand gebruik • Externe Werking. Intern werkdokument voor opstellers beheerplannen Natura 2000 en vergunningverleners Nb-wet. RegieBureau Natura 2000, Utrecht.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu
Postbus 365, 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849
E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl

